

نظام آموزشی لیبی

۴	چشم انداز آموزشی - اجتماعی
۶	نظام آموزشی
۶	تاریخچه
۱۰	سیاست‌های آموزشی
۱۱	تمهیدات آموزشی
۱۲	تمهیدات ویژه آموزش پیش دبستانی
۱۲	تمهیدات ویژه آموزش ابتدایی
۱۳	تمهیدات ویژه مبارزه با بی سوادی
۱۴	ساختار نظام آموزشی
۱۴	ساختار نظام آموزش پیش دانشگاهی (مقاطع آموزش ابتدایی و متوسطه)
۱۵	ساختار نظام آموزش عالی
۱۷	سطوح آموزشی
۱۸	نهادهای اجرایی آموزشی
۱۹	کمیته مردمی آموزش
۲۱	آموزش پیش دبستانی
۲۱	برنامه های مراقبتی کودکان
۲۱	مراکز پیش دبستانی عمومی
۲۵	آموزش ابتدایی

۲۷	نحوه اختصاص بودجه و تأمین مالی
۲۸	آموزش فنی و حرفه‌ای
۲۹	آموزش عالی فنی و حرفه‌ای
۳۰	آموزش عالی
۳۰	تاریخچه
۳۲	مقاطع آموزش عالی
۳۲	مقطع آموزش کارشناسی
۳۲	مقطع آموزش کارشناسی ارشد
۳۳	مقطع آموزش دکتری
۳۳	ساختار اداری نظام آموزش عالی
۳۳	نظام ارزشیابی تحصیلی
۳۳	ضوابط پذیرش نظام آموزش عالی
۳۵	تأیید مطالعات و مدارک علمی
۳۵	کمکهای مالی و هزینه سرانه دانشجویی
۳۶	آموزش غیر رسمی
۳۶	آموزش از راه دور
۳۷	آموزش آزاد
۳۸	ساختار سازمانی مراکز آموزش آزاد
۳۹	دانشگاه آزاد
۴۱	طرح‌های آموزشی
۴۱	طرح آموزش زنان
۴۱	طرح آموزش علوم قرآنی
۴۲	مدارس آکادمیک قرآنی
۴۲	آموزش معلمان
۴۲	تاریخچه و اهداف
۴۳	آموزش معلمان مقاطع مختلف تحصیلی
۴۳	تربیت معلمان مقطع آموزش ابتدایی
۴۳	تربیت معلمان مقطع آموزش متوسطه
۴۳	معلمان واجد شرایط
۴۵	اهداف آموزشی
۴۶	قوانین و مصوبات آموزشی

۵۰

۵۳

۵۶

همکاری‌های آموزشی

همکاری‌های بین‌المللی

ارزیابی آموزشی

چشم انداز آموزشی - اجتماعی

کشور لیبی در منطقه‌ای جغرافیایی - استراتژیک در جنوب دریای مدیترانه واقع گردیده و ساحلی به وسعت ۲۰۰۰ کیلومتر مربع اطراف آن را فرا گرفته است. این کشور به لحاظ برخورداری از موقعیت جغرافیایی استراتژیک چندین بار در طول تاریخ حیات خود مورد حمله و اشغال بیگانگان واقع گردیده است. در این راستا آموزش و فرهنگ کشور در برهه‌هایی از تاریخ کشور دستخوش تاخت و تاز فرهنگ بیگانگان واقع گردیده است. در واقع این کشور تا نیمه دوم قرن بیستم همچنان در اشغال بیگانگان به سر می‌برد. از جمله دیگر مشخصات بارز جغرافیایی این کشور صحرای بزرگ آن به وسعت ۱۷۶۰۰۰۰ کیلومتر مربع می‌باشد. صحرای لیبی از آب و هوایی خشک برخوردار بوده که دمای هوا در آن به بالاترین حد خود رسیده و به علت ریزش کم نزولات آسمانی از منابع آبی زیرزمینی اندکی برخوردار می‌باشد. وجود یک چنین شرایط آب و هوایی منجر به ایجاد یک نقشه جمعیتی ویژه گردیده است. در این راستا در کشور لیبی شهرهای بسیار پرجمعیتی در نوار ساحلی آن وجود دارند که مساحت آنها به چند کیلومتر محدود می‌گردد و این در حالیست که باقی مانده جمعیت کشور به صورت پراکنده در نواحی دور دست صحرایی به حیات خود ادامه می‌دهند.

علاوه بر این، گروهی از مردم این کشور به صورت بسیار پراکنده در مناطق مختلف صحرا به سر می‌برند. با وجود شرایط زیست محیطی خشک، کشور لیبی در اغلب زمینه‌های آموزشی از رشد چشمگیری برخوردار بوده که از آن جمله می‌توان به موارد ذیل اشاره نمود:

۱. دستیابی به بالاترین نرخ رشد جمعیت در جهان

نرخ رشد جمعیت این کشور در فواصل سال‌های ۱۹۸۴ - ۱۹۷۳ میلادی بر (۴/۲)٪ و در

فواصل سال‌های ۱۹۹۴ - ۱۹۸۴ میلادی بر (۳/۹)٪ بالغ گردیده است.

۲. تعداد افرادی که در کلیه سطوح آموزشی مشارکت نموده‌اند بر (۴۹/۲)٪ بالغ می‌گردد.

بعبارت دیگر نیمی از مردم کشور به تحصیل علم مشغول می‌باشند.

۳. تعداد دانش‌آموزان کلیه سطوح آموزشی از ۳۶۵۳۱۱ نفر طی دهه ۱۹۷۰ میلادی به

۱۸۹۰۲۳۱ نفر طی سال ۱۹۹۶ میلادی بالغ گردیده است.

۴. تعداد دانشجویان دانشگاه‌های کشور در کلیه رشته‌های تحصیلی از ۱۳۴۱۸ نفر طی سال

۱۹۷۵ میلادی به ۱۶۵۴۴۷ نفر طی سال ۱۹۹۹ میلادی افزایش یافته است.

۵. تعداد کلاس‌های درسی مقاطع تحصیلی ابتدایی و متوسطه از ۱۱۶۰۰ کلاس طی سال

۱۹۷۰ میلادی به ۶۱۶۰۰ کلاس طی سال ۱۹۹۶ میلادی بالغ گردیده است.

۶. نرخ بیسوادی از (۳۴/۲) درصد طی سال ۱۹۸۴ میلادی به (۱۸/۹۶) درصد طی سال

۱۹۹۵ میلادی کاهش یافته است.

۷. تعداد فارغ‌التحصیلان دانشگاهی از ۳۸۳ نفر طی سال ۱۹۷۰ میلادی به ۶۸۵۰۳ نفر طی

سال ۱۹۹۴ میلادی افزایش یافته است.

آمار و ارقام مربوط به افراد با سواد رده‌های سنی ۱۵-۲۴ سال

بر اساس استانداردهای بین‌المللی، شخص با سواد به فردی اطلاق می‌گردد که به خوبی به

زبان بومی تکلم نموده و قادر به نوشتن و خواندن باشد. طبق آمار و ارقام مندرج در ذیل، نرخ افراد

با سواد رده‌های سنی ۱۵-۲۴ سال در کشور لیبی با رشد چشم‌گیری روبرو بوده است و این خود

نشانگر کیفیت بالای نظام آموزشی و تلاش بی‌شائبه دولت در جهت محو بیسوادی و گسترش سواد

آموزی در مناطق سراسر کشور می‌باشد.

نرخ افراد با سواد رده های سنی ۱۵-۲۴ سال

نرخ با سوادی افراد		تعداد افراد مسلط به خواندن و نوشتن		نرخ جمعیت		
سال	۱۵ ساله و بالاتر	سال	۱۵ ساله و بالاتر	سال	۱۵ سال و بالاتر	
٪ ۹۸/۷	٪ ۸۷/۴	۵۴۵۵۱۷	۱۱۸۹۵۹۴	۵۵۲۴۷۷	۱۳۶۰۷۳۷	زنان
٪ ۹۵/۱	٪ ۶۷/۱	۵۱۰۹۷۲	۸۸۲۷۹۶	۵۳۷۵۲۲	۱۳۱۴۷۳۹	مردان
٪ ۹۶/۹	٪ ۷۷/۵	۱۰۵۶۴۸۹	۲۰۴۲۳۹۰	۱۰۸۹۹۹۹	۲۶۷۵۴۷۶	مجموع

نظام آموزشی

تاریخچه

درصد عمده ای از شهروندان لیبیایی، تحت لوای حکومت پادشاهی، از حق برخورداری از امکانات آموزشی و پرورشی بهره مند گردیده‌اند. از این روی مدارس مقاطع آموزش ابتدایی و متوسطه در سراسر کشور تأسیس یافته و مدارس قدیمی قرآنی که در خلال مبارزات استقلال طلبانه تعطیل گردیده بود، مجدداً فعالیت نموده و با آغاز فعالیت خود نیاز معنوی و دینی حوزه آموزش کشور را برآورد نمودند. در آن اثنا بخش آموزش کشور با کاستی های عمده ای اعم از برگزاری دوره‌های کوتاه مدت تحصیلی، فقدان معلمان و مدرسین با تجربه لیبیایی و تمایل شدید دانش‌آموزان به یادگیری دروس به شیوه حفظی و غیراستدلالی (مشخصه ممیزه آموزش در کشورهای عربی) مواجه می بود. این درحالی است که طی سال‌های اخیر به واسطه اتخاذ سیاست‌های صحیح آموزشی ثبت نام در مدارس - به ویژه در سطح آموزش ابتدایی - از رشد چشمگیری برخوردار گردیده است. علاوه بر این آموزش علوم فنی و حرفه‌ای نیز به حوزه آموزشی کشور افزوده شده و نخستین دانشگاه لیبیایی ارائه کننده علوم مذکور طی سال ۱۹۵۵ میلادی در شهر بن قاضی تأسیس گردید.

در همین اثنا زنان لیبیایی نیز به طور فزاینده‌ای مبادرت به تحصیل آموزش رسمی نموده و کودکان روستایی و بادیه نشین برای نخستین بار از امکانات نظام آموزشی کشور برخوردار گردیدند. در اوایل دوران استقلال کشور در سال ۱۹۵۱ میلادی، تعداد دانش آموزان ثبت نام شده در مدارس از ۳۴ هزار نفر به ۱۵۰ هزار نفر در زمان انقلاب و طی سال ۱۹۶۹ بر ۳۶۰ هزار نفر بالغ گردید. در خلال دهه ۱۹۷۰ میلادی، در تلاش جهت جایگزینی معلمین و دیگر پرسنل لیبیایی بامعلمین مصری که پایه حوزه آموزشی کشور محسوب می گردیدند، نظام تربیت معلمین بومی راه‌اندازی گردید. علاوه بر این، طرح ابداع مدارس پیش ساخته و کلاس‌های درسی سیار جهت استفاده دانش آموزان مناطق محروم و دورافتاده کشور به اجرا در آمده و جهت نیل به این هدف از چادرهای صحرائی به عنوان کلاس‌های درس و مراکز آموزشی مستقر در واحه‌های بیابانی کشور بهره‌برداری گردید. در سال ۱۹۸۶ میلادی، بنا بر اعلان منابع رسمی، نرخ ثبت نام دانش‌آموزان در مدارس مختلف کشور بر ۱/۲۴۵ هزار دانش آموز بالغ گردیده که از این تعداد ۶۷۰ هزار نفر (۵۴٪) از آنان دانش آموزان پسر و ۵۷۵ هزار نفر (۴۶٪) از آنان دانش آموزان دختر بوده‌اند.

مطابق آمار مذکور، حدود یک سوم از جمعیت کل کشور در حوزه‌های مختلف آموزشی کشور به امر تحصیل مبادرت نموده‌اند. طبق آخرین آمار بدست آمده در فاصله سال‌های ۱۹۸۶-۱۹۷۰ قریب به ۳۲ هزار کلاس درس ویژه مقاطع آموزش ابتدایی، متوسطه و فنی و حرفه‌ای بنا گردیده و تعداد معلمین کشور نیز از ۱۹ هزار نفر به ۷۹ هزار نفر افزایش یافته است. نرخ رو به رشد احداث فضاهای آموزشی و افزایش تعداد معلمین بومی به بهبود نسبت تعداد معلمین به دانش آموز در مقاطع آموزش پیش دبستانی و ابتدایی منجر گردیده و متعاقب آن افزایش تعداد ثبت نام کنندگان مقاطع آموزش عمومی متوسطه و فنی و حرفه‌ای، افزایش میزان حضور دانش‌آموزان در کلاس‌های درسی را به همراه داشته است. در برهه استقلال کشور، نرخ کل بیسوادی در میان افراد بالای رده سنی ۱۰ سال از ۲۰٪ تجاوز نمی‌نمود و این در حالی است که طی سال ۱۹۷۷ میلادی، با افزایش

فرصت‌ها و امکانات آموزشی، این میزان در مجموع بر ۵۱٪ متشکل از ۷۳٪ در مردان و ۳۱٪ در زنان بالغ گردید. در سال ۱۹۸۷ میلادی، آموزش در کلیه سطوح آموزشی رایگان بوده و دانشجویان مقرری آموزشی دریافت می‌نمودند. در آن اثناء حضور دانش‌آموزان در مقطع آموزش ابتدایی تا پایان مقطع متوسطه اجباری بوده و کلیه دانش‌آموزان ملزم به گذراندن آموزش‌های ارائه شده در مقاطع مذکور بودند. از زمان استیلای حکومت انقلابی، توجه ویژه‌ای به حوزه آموزش کشور مبذول شده است. طی دهه ۱۹۸۰ میلادی، حکومت معمر قذافی تلاش‌ها و تدابیر فراوانی را در این زمینه اتخاذ نمود اما با این حال نتیجه قابل ملاحظه‌ای حاصل نگردید. زیرا نظام آموزشی کشور همچنان با مشکل فقدان معلمان با تجربه لیبیایی مواجه بوده، و متعاقب آن حضور بانوان در مقاطع آموزش متوسطه و بالاتر کاهش یافت و تلاش‌های دولت در جهت تعطیلی مدارس خصوصی و ادغام آموزش دینی و آموزش سکولار در اواخر دهه ۱۹۷۰ میلادی به آشفتگی بیشتر حوزه آموزشی منجر گردید. از جمله مهم‌ترین دلایل عدم موفقیت دولت در این زمینه می‌توان به کاهش تقاضای افراد جهت ثبت نام در دوره‌های فنی و حرفه‌ای اشاره نمود، زیرا در این دوره تنها از ۵ هزار دانش‌آموز در تعداد ۱۲ مدرسه فنی و حرفه‌ای کشور ثبت نام به عمل آمد. علت این امر را می‌توان در میزان علاقه مندی جوانان لیبیایی به ادامه تحصیل در رشته‌های مختلف پزشکی که از محبوبیت و جایگاه والایی در میان جامعه برخوردار بودند، جستجو نمود. در نتیجه، هیچ‌گونه چشم‌انداز روشنی در جهت کاهش اتکا به کارگران مهاجر در برطرف نمودن نیاز بخش اقتصاد به مهارت‌های فنی و حرفه‌ای وجود نداشت.

از جمله دلایل مهم آشفتگی موجود در نظام آموزشی گذشته کشور لیبی می‌توان به الحاق سنوات نظام وظیفه اجباری سربازی ویژه دانشجویان پسر و نظام پیش‌آهنگی ویژه دانشجویان دختر اشاره نمود. شایان ذکر است که مقطع آموزش پایه از سال ۱۹۸۱ میلادی، به دوره آموزشی دانش‌آموزان مقطع متوسطه و دانشجویان دانشگاه‌های کشور اضافه گردیده است. بر همین اساس، دانش‌آموزان دختر و پسر مراکز متوسطه با لباس‌های متحدالشکل نظامی در کلاس‌های درس حاضر

گردیده و روزانه ساعاتی را به فراگیری علوم و فنون نظامی می‌پرداختند. ملبس بودن به لباس‌های متحدالشکل نظامی در کلاس‌های آموزشی اجباری نبوده اما دانشجویان موظف بودند تا در جهت فراگیری آموزش نظامی به اردوگاه‌های آموزش نظامی مراجعه نمایند. علاوه بر این، دانشجویان دختر به‌طور رسمی تشویق می‌شدند تا در دوره‌های تحصیلی نظامی ویژه بانوان حضور یابند. لازم به ذکر است اعمال یک چنین تدابیری به ویژه در خصوص دختران از محبوبیت والایی برخوردار بوده اما در آن اثناء امکان پیش بینی تأثیریک چنین تدابیری بر حضور دانش آموزان دختر در مدارس و دانشگاه‌ها و به‌طور کلی بر استانداردهای آموزشی کشور امکان پذیر نبود.

آمار و ارقام تعداد ثبت نام کنندگان مقاطع آموزشی (در فاصله سال‌های تحصیلی ۱۹۸۶-۱۹۷۵ میلادی)

سطح	۱۹۷۵-۱۹۷۶	۱۹۸۰-۱۹۸۱
کل دانش آموزان	دختران	کل دانش آموزان
آموزش ابتدایی	۵۵۶، ۱۶۹	۶۶۲، ۸۴۶
آموزش متوسطه	۱۶۶، ۱۲۲	۲۹۶، ۱۹۷
آموزش عالی	۱۳، ۴۲۷	-
مجموع	۷۳۵، ۷۱۸	۳۱۴، ۱۴۵

سطح	۱۹۸۲-۱۹۸۳		۱۹۸۵-۱۹۸۶	
	دختران	کل دانش آموزان	دختران	کل دانش آموزان
آموزش ابتدایی	۳۱۴۵۷۰	۷۲۱۷۱۰	۳۴۱۹۷۹	۷۷۴۰۰۰
آموزش متوسطه	۱۱۸۹۵۳	۴۲۰۰۰۰	-	۲۷۱۰۰۰
متوسطه عمومی	-	-	-	۸۸۰۰۰
آموزش فنی	-	-	-	۲۶۰۰۰
مراکز تربیت معلم	-	-	-	۳۵۰۰۰
دانشگاهها و موسسات آموزش عالی	-	-	-	۳۷۰۰۰
مجموع	-	-	-	۱۲۴۵۰۸۱۲
				۵۷۵۰۲۴۳

- منبع : کتاب اطلاعات آماری سازمان ملل متحد ، سال ۱۹۸۳-۱۹۸۴

- علامت (-) به معنای در دسترس نبودن اطلاعات است .

- به آمار فوق تعداد ۱۵ هزار کودک ثبت نام شده در مراکز آموزش پیش دبستانی کشور را نیز

باید افزود.

تعداد معلمان مقاطع مختلف آموزشی (طی سالهای ۱۹۸۶-۱۹۷۵ میلادی)

سطح	۱۹۷۵-۱۹۷۶	دختران	۱۹۸۰-۱۹۸۱	کل دانش آموزان	دختران
آموزش ابتدایی	۲۴۳۳۱	۷۰۸۶	۳۶۵۹۱	۱۷۱۶۰	
آموزش متوسطه	۱۱۸۱۳	-	۲۴۳۲۳	۵۷۵۰	
دانشگاه و موسسات مربوطه	۹۵۱	-	-	-	
مجموع	۳۷۱۱۰	-	-	-	

سطح	۱۹۸۲-۱۹۸۳	دختران	۱۹۸۵-۱۹۸۶	کل دانش آموزان	دختران
آموزش ابتدایی	۴۲۶۹۶	۲۲۶۲۷	-	-	
آموزش متوسطه	۳۰۶۷۳	۸۴۸۳	-	-	
دانشگاه و موسسات مربوطه	-	-	-	-	
مجموع	-	-	-	۷۹۰۴۳	

منبع: کتاب اطلاعات آماری سازمان ملل متحد، سال ۱۹۸۴

سیاست‌های آموزشی

وقوع تغییر و تحولات شگرف پایان قرن گذشته، برقراری روابط غیرقابل انکار پیوند زنده اقتصاد ملی به اقتصاد بین‌المللی، وقوع انقلاب اطلاعاتی و ارتباطی تهدیدکننده هویت فرهنگی کشورهای در حال توسعه با عنوان آموزش و پرورش جهانی به تدوین چاره‌ای تحت عنوان بازنگری مجدد در نظام‌های آموزشی و اقتصادی کشور منتهی گردیده است. زیرا کشور لیبی تنها از این طریق به حفاظت از هویت فرهنگی و ملی و موقعیت خود در صحنه بین‌المللی نائل می‌آید. از این روی در آغاز هزاره سوم عمده اتکای کشور به تاکید بر بیش از یک بعد از آموزش و اقتصاد نظیر آموزش از راه دور، خودآموزی و خود اشتغالی متکی بوده و جهانی شدن آموزش و ارتباطات، همراه

با سایر عناصر سیاسی و جمعیتی به‌طور جامع مورد بررسی قرار گرفته است. این در حالیست که با وجود اهمیت نگرش کمی نسبت به گسترش علم و دانش در میان اقشار مختلف جامعه، دیدگاه مذکور در جهت ارزیابی نظام آموزشی کشور چندان کارآمد نبوده است. از این روی توجه عمده بر ارزیابی دقیق و ارزشیابی اهداف آموزشی از طریق تجزیه و تحلیل نسبت داده‌ها به نتایج معطوف گردیده است. در ارزشیابی نظام آموزشی لیبی بدون مقایسه آن با سایر نظام‌های آموزشی درمی‌یابیم که نرخ ثبت نام کنندگان مراکز آموزش ابتدایی و نسبت معلمین به دانش آموزان همراه با نرخ قبول شدگان و مردودیها متوازن بوده و این خود نشان دهنده کیفیت بالای نظام آموزشی این کشور می‌باشد. علی‌رغم موارد فوق همچنان ۲۲/۵ درصد جمعیت رده های سنی ۱۵ سال و بالاتر به کسب مهارتهای اولیه آموزشی و سواد آموزی نائل نیامده و با وجود اهمیت فراوان آموزش پیش دبستانی تنها (۷/۹٪) از کودکان لیبیایی موفق به شرکت در این دوره گردیده اند.

پیش بینی نرخ سواد آموزی شهروندان لیبیایی رده های سنی ۱۴ - ۶ سال در فواصل سال‌های ۲۰۲۵ - ۲۰۰۰ میلادی

سال	دانش آموزان پسر	دانش آموزان دختر	مجموع
۲۰۰۰	۶۰۸۴۰۰	۵۹۴۴۰۰	۱۲۰۲۸۰۰
۲۰۰۵	۷۰۷۰۹۰	۶۹۰۴۴۰	۱۳۹۷۵۳۰
۲۰۱۰	۸۰۸۳۳۰	۸۵۰۳۳۰	۱۶۰۸۶۶۰
۲۰۱۵	۹۱۳۵۰۰	۸۹۸۳۷۰	۱۸۱۱۸۷۰
۲۰۲۰	۱۰۳۰۰۵۰	۱۰۱۳۶۹۰	۲۰۴۳۷۴۰
۲۰۲۵	۱۱۴۳۲۳۰	۱۱۳۴۱۲۰	۲۲۷۷۳۵۰

تمهیدات آموزشی

در راستای پیشبرد برنامه‌های آموزش همگانی، دولت لیبی به فراهم آوری تمهیداتی به شرح ذیل برای هر یک از مقاطع تحصیلی مبادرت نموده است:

تمهیدات ویژه آموزش پیش دبستانی

۱. افزایش نرخ پذیرش متقاضیان مربیگری مقطع آموزش پیش دبستانی در مراکز و مؤسسات

عالی تربیت معلم

۲. افزایش تعداد مدارس پیش دبستانی و احداث مدارس جدید در مناطق روستایی، دور افتاده

۳. افزایش خدمات و امکانات آموزشی و رفاهی مدارس پیش دبستانی ویژه کودکان زنان

شاغل

۴. ارتقاء سطح همکاری میان دفتر مردمی آموزش و دفتر فرهنگ و اطلاع رسانی در راستای

برنامه‌های متنوع سمعی و بصری ویژه کودکان

۵. ارتقاء سطح همکاری میان دفتر مردمی آموزش و دفتر بهداشت و رفاه اجتماعی جهت

اجرای برنامه‌های بهداشتی و رفاهی ویژه مادران شاغل

۶. گسترش خدمات آزاد کودکیاری نظیر واکسیناسیون، تغذیه با شیر و مراقبت های قبل و

پس از زایمان مادران

۷. تشویق و ترغیب بخش خصوصی به همکاری با مراکز مراقبتی کودکان

در این راستا دولت به اعطای تسهیلاتی من جمله مجوز فعالیت، اعطای تخفیفهای مالیاتی و

در اختیارگذاشتن ابزار کمک آموزشی به مؤسسات خصوصی متقاضی فعالیت در این بخش مبادرت

نموده است.

۸. اعطای یارانه به ابزار ویژه مراقبتی مادران و کودکان، اختصاص معافیت مالیاتی به

تولیدکنندگان و اعطای مجوز جهت واردات کالاهای مذکور با ارز دولتی

تمهیدات ویژه آموزش ابتدایی

۱. افزایش رضایت بخش ظرفیت پذیرشی مراکز آموزش ابتدایی طی سال ۲۰۰۰ میلادی

۲. ایفای نقش ارتباطات در حمایت از فرایند آموزش از طریق معرفی علوم رایانه‌ای و آموزش علوم انفورماتیک در کلیه سطوح آموزشی به عنوان یک ضرورت آموزشی در سایه پیشرفت و تغییر و تحولات روز افزون علمی و فن آوری جهانی

۳. فعال نمودن و افزایش نقش چشم‌گیر واحدهای ارزشیابی در داخل مؤسسات آموزشی و ادارات وابسته

۴. مرمت و بازسازی مراکز آموزشی و تأسیسات مربوطه

۵. برگزاری دوره‌های آموزش ضمن خدمت ویژه معلمان و به روز نمودن اینگونه آموزش

۶. افزایش کلاس‌های درسی و فضای آموزشی در جهت جلوگیری از ازدحام و افزایش تراکم دانش آموزان در کلاس‌های درسی

۷. هماهنگی و برقراری توازن در تعداد معلمان علوم انسانی و علوم کاربردی به منظور جلوگیری از بروز نیروی انسانی مازاد در هر یک از شاخه‌های آموزشی

تمهیدات ویژه مبارزه با بی سوادی

۱. افزایش تعداد افراد بی سواد رده های سنی ۱۵ سال به بالا، مسئولین آموزش و پرورش کشور را ملزم نموده تا برنامه‌های ویژه سواد آموزی را مورد ارزیابی مجدد قرار دهند. برای این منظور مسئولین به سازماندهی کلاس‌های شبانه و همکاری با مؤسسات بخش خصوصی در جهت فراهم آوری تسهیلات لازم در بر پایی کلاس‌های سواد آموزی ویژه کارگران و کارمندان مبادرت نموده اند.

۲. برگزاری برنامه‌های تبلیغاتی ویژه مبارزه با بی سوادی توسط دفتر مردمی آموزش و دفتر فرهنگ و اطلاع رسانی در جهت برخورداری فرهنگ سواد آموزی از وجهه عمومی در میان اقشار مختلف جامعه

۳. تشویق و ترغیب افراد بی سواد در پرداختن به سواد آموزی از طریق اعطای کمک های مالی محدود و تخفیف های مالیاتی به افراد بیسواد در جهت مبارزه با بی سوادی

۴. راه اندازی برنامه های ویژه سواد آموزی با استفاده از آخرین فن آوری های ارتباطی نظیر آموزش از راه دور در ابتدای هزاره سوم میلادی به واسطه تغییر و تحولات حیرت انگیز اعمال شده در حوزه اطلاعات و فن آوری

ساختار نظام آموزشی

ساختار نظام آموزش پیش دانشگاهی (مقاطع آموزشی ابتدایی و متوسطه)

طی سال ۱۹۸۷ میلادی، طرح نظام آموزشی مدارس بر اساس آموزش ۶ ساله دوره ابتدایی؛ آموزش ۳ ساله دوره مقدماتی متوسطه و آموزش ۳ ساله دوره تکمیلی متوسطه سازمان دهی گردیده بود. در آن اثنا طرح ویژه مدارس متوسطه فنی و حرفه ای ویژه آموزش رشته های صنایع، اقتصاد و کشاورزی همراه با یک طرح ۲-۴ ساله ویژه تربیت معلمین مقاطع ابتدایی، مقدماتی و تکمیلی متوسطه در ۲ شهر بزرگ کشور (تریپولی و بن قاضی) به اجرا درآمد. این در حالی است که با توزیع مناسب مدارس مقاطع مختلف تحصیلی در سراسر کشور در اواخر دهه ۱۹۸۰ میلادی و تدارک امکانات تحصیلی برای دانش آموزان مناطق دور افتاده کشور، در وضعیت نظام آموزشی کشور تغییرات فراوانی اعمال گردید که در نتیجه این امر، نرخ ثبت نام دانش آموزان دختر در مقطع آموزش ابتدایی از ۳۴٪ طی دهه ۱۹۷۰ میلادی بر ۴۷٪ طی سال ۱۹۷۹ بالغ گردید.

در این اثناء، نرخ ثبت نام دانش آموزان دختر در مقطع آموزش متوسطه نیز از ۱۳٪ به ۲۳٪ و در مدارس فنی و حرفه ای از ۲۳٪ به ۵۶٪ افزایش یافت. با وجود این تعداد دانش آموزان دختر مناطق روستایی و دور افتاده کشور به طور محسوسی نسبت به سایر مناطق کشور کاهش یافته و نرخ

مردودی نیز در میان آنان بیش از مناطق دیگر بوده است. این امر نمایانگر این واقعیت است که اغلب والدین این قبیل دانش آموزان تنها جهت یادگیری مهارت‌های پایه تحصیلی و تسهیل در امر ازدواج آنان فرزندان خود را روانه مدرسه می‌نمودند. از اوایل دهه ۱۹۸۰ میلادی، رشته‌های تحصیلی متنوعی در مدارس متوسطه و ابتدایی ارائه می‌گردد. به عنوان مثال زبان انگلیسی در کلاس ۵ و متون اسلامی و عربی در قالب کتاب سبز به قلم سرهنگ معمر قذافی در کلیه سطوح تحصیلی به دانش آموزان ارائه می‌گردد.

در حال حاضر آموزش پایه ابتدایی ۹ سال به طول انجامیده و سنین ۱۵-۶ را شامل می‌گردد. آموزش متوسطه نیز ۴ سال به طول انجامیده و سنین ۱۹-۱۵ را شامل می‌گردد. طی سالهای اخیر نظام آموزش ابتدایی و متوسطه در کشور لیبی در هم ادغام شده است. نظام آموزش متوسطه رسماً براساس الگوی (۳+۳+۶) ارائه گردیده و هم اکنون متشکل از ۹ سال آموزش ابتدایی همراه با ۴ سال آموزش متوسطه می‌باشد.

مدت زمان آموزش متوسطه ۳ تا ۴ سال بوده و متشکل از شماری از انواع مدارس متوسطه به شرح ذیل میباشد:

۱. مدارس عمومی متوسطه (ویژه آموزش هنر و علوم)

۲. مدارس تخصصی متوسطه

۳. مراکز فنی و حرفه ای

در پایان دوره های مذکور به دانش آموزان گواهینامه پایان دوره تحصیلات دبیرستانی اعطا می‌گردد.

ساختار نظام آموزش عالی

سال تحصیلی موسسات و مراکز آموزش عالی کشور از ماه اکتبر آغاز شده و در ماه ژوئن به پایان میرسد. گفتنی است که زبان آموزشی کشور به ویژه در سطح دانشگاهی زبانهای انگلیسی و عربی

میباشند. آموزش فنی و حرفه ای پیشرفته از طریق موسسات آموزش عالی به علاقمندان ارائه شده و طول دوره آن از ۳ تا ۵ سال به طول می انجامد. این قبیل موسسات رشته های فنی و حرفه ای مختلف و متنوعی نظیر مهندسی برق ، مهندسی مکانیک ، علوم حسابداری ، علوم رایانه ای ، فن آوری صنعتی ، فن آوری دارویی و هوانوردی را تحت پوشش قرار میدهند. در پایان دوره تحصیلات ، دانشجویان موفق برای فعالیت و کار در پروژه های توسعه ای به مراکز مربوطه معرفی می شوند . مسئولیت اداره و نظارت بر امور آموزش عالی کشور برعهده دبیرخانه ملی آموزش میباشد که دست اندکار رسیدگی بر امور آموزشی و تحقیقات علمی کشور می باشد .

به طور کلی ساختار نظام آموزشی لیبی به شرح مولفه های ذیل می باشد:

- نرخ سواد آموزی بزرگسالان : ۷۹/۱٪

- نرخ بیسوادی بزرگسالان : ۱۰٪

- طول دوره تحصیلات آموزش ابتدایی : ۹ سال

- درصد ثبت نام کنندگان مقطع آموزش ابتدایی ۱۲۵٪

- درصد ثبت نام در مقطع متوسطه: ۷۶٪

- درصد ثبت نام در دوره پیش دبستانی : ۵٪

- نرخ بیسوادی دختران جوان : ۸٪

- تعداد فارغ التحصیلان هر دوره آموزش تحصیلی ابتدایی : ۱۰۰۰ نفر

- تعداد فارغ التحصیلان هر دوره آموزش تحصیلی متوسطه : ۶۷۰۰۰ نفر

- تعداد مردودین دوره ابتدایی : ۹/۲٪

- میزان هزینه سرانه مالی پرداختی دولت به ازاء هر دانشجوی دانشگاهی ۵۸/۲٪ از کل تولید

ناخالص ملی

- نرخ سواد آموزی دختران بزرگسال ۷۴٪

- نرخ دانش آموزان دختر مقطع آموزش ابتدایی : ۴۷٪
- نرخ دانش آموزان دختر مقطع آموزش متوسطه : ۴۰٪
- نرخ معلمین زن مقطع آموزش ابتدایی : ۴۷٪
- معلمین زن مقطع آموزش متوسطه : ۲۴٪
- تعداد تکنسین‌های حوزه تحقیق و توسعه : ۴۹۳ نفر به ازاء هریک میلیون نفر از جمعیت کشور
- تعداد دانشجویان دختر : ۱۵۴۲ نفر به ازاء هر ۱۰۰ هزار نفر

سطوح آموزشی

نظام تحصیلی جمهوری عربی لیبی از ۵ مقطع آموزشی ذیل متشکل گردیده است:

۱. مقطع آموزش پیش دبستانی که مدت زمان ۲سال به طول انجامیده و آموزش کودکان رده‌های سنی ۵-۴سال را تحت پوشش قرار می‌دهد.
۲. مقطع آموزش پایه که به چند بخش مشروح در ذیل تقسیم‌بندی می‌گردد:
 - الف (بخش اول: این مقطع مدت زمان ۴سال بطول انجامیده و دانش‌آموزان رده های سنی ۱۰-۷سال را تحت پوشش قرار می دهد.
 - ب (بخش دوم: بخش دوم این مقطع دو سال به طول انجامیده و دانش‌آموزان رده های سنی ۱۲-۱۱ سال را تحت پوشش قرار می دهد.
 - پ (بخش سوم: این مقطع مدت زمان ۳ سال بطول انجامیده و دانش‌آموزان رده های سنی ۱۵-۱۳ سال را تحت پوشش قرار می دهد.

۳. مقطع آموزش متوسطه: این مقطع مدت زمان ۴-۳ سال بطول انجامیده و از دوره های آموزشی متوسطه عمومی، دوره متوسطه تخصصی و دوره متوسطه فنی و حرفه‌ای متشکل

می گردد. لازم به یادآوری است که این مقطع تحصیلی مختص دانش‌آموزان رده های سنی ۱۹-۱۶ سال می‌باشد.

۴. مقطع آموزش عالی : این مقطع از دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و مراکز فنی و حرفه‌ای تخصصی متشکل می‌گردد. طول دوره‌های تحصیلی دانشگاهی متفاوت می‌باشد به نحویکه مقطع آموزش کارشناسی مدت زمان ۳-۴ سال، مقطع کارشناسی ارشد ۲-۳ سال و مقطع دکتری ۲ سال به طول می‌انجامد.

مقاطع تحصیلی	آموزشی	پرورشی	مجموع
مقطع آموزش ابتدایی	۱۱۶۰۳۱۵	۱۳۰۰۰	۱۱۷۳۳۱۵
مقطع آموزش متوسطه	۲۴۴۰۷۰	۶۱۹۳۲	۳۰۶۰۰۲
مقطع آموزش عالی	۱۶۵۴۴۷	---	۱۶۵۴۴۷
مؤسسات آموزش عالی	۲۵۵۱۸	۳۳۳۵۹	۵۸۸۷۷
دوره‌های تحصیلات تکمیلی	۵۶۲۷	---	۵۶۲۷
آموزش‌های خارج از کشور	۱۶۹۲	۱۲۳۰	۲۸۱۰
مجموع	۱۶۰۲۶۶۹	۱۰۹۵۲۱	۱۷۱۲۱۴۰

نهادهای اجرایی آموزشی

جمهوری عربی لیبی متشکل از (۲۶) نهاد اجرایی منطقه‌ای و (۳۸۴) کنگره مردمی محلی می‌باشد. در هر کنگره محلی یک نفر مسئولیت پاسخگویی به سؤالات مطرح شده در خصوص آموزش و پرورش را برعهده دارد. این فرد که در مقام منشی مسؤول حوزه آموزش و پرورش ایفای وظیفه می‌نماید، از میان اعضای نهادهای اجرایی منطقه‌ای مستقر در کنگره مردمی محلی انتخاب و منصوب می‌گردد. اعضای کنگره‌های مردمی محلی - که وظیفه نظارت بر امور آموزشی و پرورشی را بر عهده دارند - به تشکیل کمیته‌های مردمی آموزش عمومی و فنی و حرفه‌ای مبادرت می‌نمایند.

کمیته مردمی آموزش عمومی و فنی و حرفه‌ای (۲-۳) بار در سال جهت اجرای تصمیمات اتخاذ شده توسط کنگره‌های مردمی محلی تشکیل جلسه می‌دهد. اعضای مسؤول آموزش کنگره

مردمی محلی موظف به نظارت بر امر آموزش و اجرای سیاستها و خط مشیهای مربوط به آن در چارچوب مقررات کنگره و هماهنگی فعالیت نهادهای مسؤول اجرای تصمیمات آموزشی کنگره مردمی محلی می باشند.

کمیته مردمی آموزش

کمیته مردمی آموزش و پرورش عالیترین نهاد اجرایی آموزش در کشور لیبی محسوب می گردد. از جمله مهمترین وظایف این کمیته می توان به موارد ذیل اشاره نمود:

۱. اجرای طرحها و برنامه‌های عملیاتی کنگره مردمی محلی و اتخاذ تدابیر مناسب جهت

دستیابی به اهداف کلی آموزش و پرورش

۲. برنامه‌ریزی و اجرای طرح‌های آموزشی و اتخاذ تدابیر ضروری جهت اجرای طرح های

مذکور

۳. تدارک برنامه‌ها و طرح‌های مناسب در راستای عملیاتی نمودن ساختار آموزشی جدید.

۴. برآورده نمودن نیازها و حصول اطمینان از تجهیزاتی که به جهت به جریان انداختن فرایند

آموزش و پرورش ضروری است.

۵. استخدام مربیان، معلمان، کادر اداری و آموزشی دانشگاهها به منظور تأمین نیازهای

آموزشی و پرورشی

۶. تدارک ابزار آموزشی مورد نیاز حوزه آموزش و نظارت بر نحوه استفاده از این ابزار

۷. تشکیل مؤسسات آموزشی مختلف و توسعه آنها و حصول اطمینان از نحوه مدیریت صحیح

مؤسسات مذکور

۸. سازماندهی و اجرای طرح‌های آموزشی در مدارس و راه‌اندازی آموزش دولتی آزاد در کلیه

سطوح

۹. برگزاری آزمون‌های ادواری و ثبت نتایج آنها، اعطای مدارک تحصیلی در کلیه سطوح آموزشی و زمان‌بندی آغاز و خاتمه سال تحصیلی
۱۰. نظارت بر روند فعالیت مراکز آموزش عالی در مؤسسات و کالج‌های مربوطه، روند اعطای بورسیه‌های تحصیلی، اجرای تشریفات ویژه پذیرش دانشجویان خارجی، اعطای مجوز به جوامع خارجی جهت احداث مدارس ویژه و نظارت بر فعالیت مدارس لیبیایی خارج از کشور
۱۱. تدارک اقلام فنی، مالی و اداری مورد نیاز آموزش عمومی و فنی و حرفه‌ای مطابق با مصوبات قانونی
۱۲. تدارک پروژه و ارائه پیشنهادات در خصوص ایجاد، ادغام و لغو اساسنامه دانشکده‌ها، دانشگاه‌ها و سایر مؤسسات آموزش عالی
۱۳. تدارک و اجرای دستورالعمل‌های فنی و بهداشتی در مراکز آموزشی در جهت حفظ و رعایت استانداردهای زیست محیطی
۱۴. تدوین و تبیین دستورالعمل‌های ویژه در جهت اعطای مدارک علمی افتخاری
۱۵. ارائه پیشنهادات در خصوص سازماندهی کنفرانس‌های علمی و موافقت‌نامه‌های بین‌المللی در حوزه آموزش عالی
۱۶. تأمین بودجه عمومی اداره مالی آموزش و مشارکت در تدارک سایر منابع مالی مورد نیاز

آموزش پیش دبستانی

برنامه های مراقبتی کودکان

در کشور لیبی مراقبت‌های اولیه از کودکان در برگیرنده فعالیت‌های سازماندهی شده می‌باشد. هدف از اجرای مراقبت‌های اولیه توجه به نیازها و علائق اولیه کودکان به فرآیند یادگیری از دوران تولد تا رده سنی ۶ سال می‌باشد. در این راستا دولت لیبی با همکاری مؤسسات آموزشی، بهداشتی، تغذیه و رفاه اجتماعی مبادرت به اجرای طرح‌های مراقبتی و آموزشی ویژه کودکان نموده است، تا از این طریق علاوه بر آورد نیازهای آموزشی و بهداشتی کودکان پیش‌دبستانی، خانواده‌های کم درآمد و کودکان استثنایی را نیز تحت پوشش قرار دهد. گفتنی است که سیاست مذکور مختص کشور لیبی نبوده و سایر کشورها نیز با توجه به نظام اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی خود به اجرای آن مبادرت می‌نمایند. در کشور لیبی بخش خصوصی در راستای اجرای برخی از طرح‌های آموزشی ویژه کودکان از طریق سیستم آموزش آزاد با بخش دولتی همکاری می‌نماید. از جمله مهمترین مؤسسات ارائه کننده خدمات مراقبتی کودکان می‌توان به موارد ذیل اشاره نمود:

مراکز پیش دبستانی عمومی

مراکز مذکور بخشی از نظام آموزشی کشور محسوب می‌گردند. مراکز پیش دبستانی به ارائه آموزش‌های متنوع اجتماعی، ورزشی و فکری به کودکان پیش از ورود به مقطع ابتدایی مبادرت می‌نمایند. به عبارت دیگر این قبیل مراکز به آماده سازی کودکان جهت به مراکز آموزش ابتدایی می‌پردازند. لازم به ذکر است که روند انجام چنین آموزشی با استفاده از کلیه ابزار آموزشی و همکاری نزدیک خانواده‌های کودکان انجام پذیر است.

از جمله مهمترین اهداف تشکیل دوره های آموزش پیش دبستانی می توان به موارد ذیل اشاره نمود:

۱. فراهم سازی محیطی آرام و مطمئن جهت رشد شخصیتی کودکان و ایجاد شرایط لازم و مناسب جهت رشد و توسعه خلاقیت، استقلال و استعدادهای کودکان بر اساس خود واقعی آنان به نحویکه به راحتی با همسالان خود ارتباط برقرار نموده و در فعالیتهای اجتماعی مشارکت نمایند.

۲. جهت دهی به رفتارهای خاص کودکان در راستای رفتارهای معقول و عامه پسند

۳. آموزش عادات خوب به کودکان و تلاش جهت نهادینه نمودن چنین عاداتی به واسطه تشویق مثبت

۴. تحریک و ترغیب حس کنجکاوی کودکان به منظور کشف پدیدههای اجتماعی و طبیعی مطابق با سطح هوش و استعداد آنان

۵. تحریک و تقویت هوش و استعداد کودکان و توسعه تواناییهای یادگیری در آنان

۶. تقویت زبان آموزشی کودکان در جهت تسهیل برقراری ارتباط وی با دیگران و تشویق آنان به استفاده از گفتارهای پسندیده و حس زیبایی دوستی

۷. ارتقاء و رشد سطوح رفتاری، زبانی و اجتماعی کودکان در جهت آماده سازی آنان برای ورود به مقطع آموزش ابتدایی

۸. ارائه آموزشهای مذهبی در جهت رشد معنوی و مذهبی کودکان

علاوه بر این مراکز آموزش پیش دبستانی به تشویق و ترغیب کودکان به انجام فعالیتهای متنوعی اعم از بدنی، فکری، عقلانی، اجتماعی، عاطفی و آموزشی مبادرت می نماید.

گفتنی است که یک چنین فعالیتهایی با توجه خاص بر جنبههای معنوی، دینی، اخلاقی،

حس زیبایی دوستی، ذوق هنری، علائق دنیوی و هماهنگی با محیط زیست صورت می پذیرد.

طول دوره‌های آموزشی پیش دبستانی مشتمل بر ۲ سال آموزشی بوده و کودکانی که در پایان سال تحصیلی به سن ۴ سالگی رسیده باشند از مجوز ورود به این کلاس‌ها برخوردار می‌گردند.

تعداد کلاس‌ها و مربیان مراکز آموزش پیش دبستانی مستقر در مناطق مختلف کشور

تعداد معلمان	تعداد بخش‌ها	تعداد مؤسسات آموزشی		منطقه	
		مؤسسات وابسته به مدارس ابتدایی	مؤسسات مستقل		
۲۴	۱۲	۰	۱	بسا	۱
۲۴	۴	۰	۱	سارت	۲
--	۳	۰	۱	الخبیه	۳
۹۰	۱۱	۱۰	۱	نالوت	۴
۷۸	۵	۴	۱	الواحات	۵
۶۱	۲۷	۰	۵	مسرتا	۶
۹۲	۵۸	۳	۱۲	مرزوق	۷
۳۰	۲۴	۰	۴	وادی الحیات	۸
۹۴	۲۲	۰	۳	دارنا	۹
۲۵۷	۵۳	۰	۸	بن قاضی	۱۰
۶۷	۳۰	۰	۳	المركب	۱۱
۲۰۹	۳۸	۰	۹	تریپولی	۱۲
۱۱۱	۳۴	۰	۷	الجفرا	۱۳
۶۲	۴۶	۰	۶	الچتک	۱۴
۴۶	۶	۰	۲	ساحل جفرا	۱۵
۴۱	۸	۲۲	۰	النوکت الخمس	۱۶
					۱۷
۱۲۶۶	۳۸۱	۱۹	۶۸	مجموع	

لازم به یادآوری است که تلاش‌های دولت لیبی در راستای مراقبت و ارائه خدمات آموزشی و بهداشتی به کودکان تنها به کلاس‌های پیش دبستانی محدود نگردیده بلکه کلیه بخش‌های دولتی و غیردولتی نیز اقدام به تأسیس مراکز مراقبتی ویژه کودکان نموده است.

نرخ ثبت نام کنندگان مراکز آموزش پیش دبستانی در فواصل سالهای (۱۹۹۰-۲۰۰۰)

سال	تعداد کل کودکان ثبت نامی	تعداد کودکان رده های سنی ۴-۵ سال	درصد کودکان ثبت نامی
۹۰ -	۷۹۰۹	۳۱۵۴۷۰	۲/۵
۹۱ -	۷۹۰۶	۳۲۷۷۷۰	۲/۴
۹۲ -	۹۵۷۹	۳۴۰۵۵۰	۲/۸
۹۳ -	۱۲۷۳۹	۳۵۳۷۸۵	۳/۶
۹۴ -	۱۳۶۹۹	۳۶۷۵۵۵	۳/۷
۹۵ -	۱۳۹۵۸	۳۶۵۱۱۴	۸
۹۶ - ۹۷	۱۴۰۰۴	۳۶۰۳۴۲	۳/۹
۹۷ -	۱۳۲۴۹	۲۸۵۵۵۴	۴/۶
۹۸ - ۹۹	۱۴۲۱۰	۲۰۱۳۳۹	۷/۱
۹۹ -	۱۸۱۵۳	۱۸۷۲۱۲	۹/۷

علاوه بر این حضور زنان در بخش های تولیدی منجر به ایجاد نوع ویژه ای در ساختار مراکز

مراقبتی کودکان گردیده که در آن زنان مسئولیت مراقبت از کودکان را برعهده دارند.

سال	تعداد کل کادر جدید مراکز ابتدایی	تعداد کل کارشناسان طرح مراقبتی کودکان	نسبت کارشناسان به نرخ دانش آموزان ثبت نامی
۹۰ -	۱۴۲۹۰۰	۳۷۳۲	۲/۶
۹۱ -	۱۴۸۷۲۵	۳۹۵۴	۲/۷
۹۲ -	۱۹۴۷۵۰	۳۹۵۳	۲
۹۳ -	۱۶۱۰۲۰	۴۷۸۹	۳
۹۴ -	۱۶۷۵۳۰	۶۳۶۹	۳/۸
۹۵ -	۱۷۴۲۲۵	۶۸۴۹	۳/۹
۹۶ -	۱۸۱۳۰۰	۶۹۷۹	۳/۸
۹۷ -	۱۷۱۸۱۰	۷۰۰۲	۴/۱
۹۸ -	۱۷۶۵۳۸	۶۶۲۴	۳/۸

آموزش ابتدایی

در کشور لیبی آموزش پایه به عنوان ساختار و رکن اصلی آموزش کشور به کودکان رده های سنی ۶-۱۵ سال ارائه می گردد. گفتنی است که برنامه های آموزشی مذکور با هدف ارائه مهارت های تجربی، تخصصی، علمی و رفتاری به دانش آموزان جوان ارائه می گردد.

از جمله مهمترین اهداف آموزش ابتدایی جمهوری عربی لیبی میتوان به موارد ذیل اشاره نمود:

۱. آموزش علوم و مفاهیم پایه و ایجاد محیطی مناسب و مطلوب در جهت کسب مهارت های

تخصصی

۲. کشف تمایلات و استعداد های مطلوب کودکان و تعمیم آن به عادات و رفتار شخصی آنان به

عنوان بخشی از هویت مشخص آنان

۳. تشویق و تحریک دانش آموزان به بروز خلاقیت از خود به کارگیری فعالیت های مختلف و

متنوع بر اساس توانایی های فکری و جسمی آنان.

۴. پرورش توانایی جسمانی و حرکتی کودکان و تشویق و تحریک آنان به استفاده از قوای

جسمی و حسی خود در جهت کسب مهارت های تجربی به منظور حل مسائل روزمره شخصی

۵. تسهیل در برقراری ارتباط کودکان با زندگی اجتماعی و آشنایی آنان با تغییر و تحولات فنی

و علمی معاصر

۶. تشویق و ترغیب کودکان به انجام فعالیت های دستی و هنری

۷. تفهیم تفکر جدید جمهوریت

۸. تقویت جنبه های اعتقادی کودکان به ناسیونالیسم عربی، دکترین اسلامی و ارزش های

زندگی

۹. ترکیب علوم نظری با علوم کاربردی با آموزش فنی و حرفه ای ویژه کودکان

۱۰. پرورش استعداد‌های کودکان در راستای رشد شخصیتی آنان

۱۱. کشف علایق هنری و فنی کودکان و کمک به آنان برای رشد استعداد‌های خود.

۱۲. ایجاد افت‌های جدید در آموزش دختران بر اساس طبیعت آنان و تفهیم نقش آینده

مادرانه آن‌ها در جامعه

۱۳. مراقبت ویژه از سلامت کودکان به‌منظور برقراری توازن میان سلامت جسمی و روحی آنان

آموزش پایه ابتدایی اجباری بوده و کودکان رده سنی ۶ سال موظف به ثبت نام در این مقطع

آموزشیمی‌باشند. درمقطع آموزش ابتدایی، مبانی زبان عربی، ریاضیات، علوم قرآنی، علوم طبیعی،

هنری، نظری و عملی به کودکان آموزش ارائه می‌گردد.

تعداد مدارس، دانش آموزان، کلاس‌های درس و معلمین مقطع ابتدایی در خلال سال‌های ۹۹-۸۹

تعداد معلمین	تعداد دانش آموزان			تعداد کلاس‌های درسی	تعداد مدارس	سال تحصیلی
	مجموع	دانش آموزان دختر	دانش آموزان پسر			
۸۷۸۳۳	۱۲۵۴۱۴۸	۵۹۳۹۲۱	۶۶۰۲۲۷	۴۶۱۰۸	۴۶/۸	۸۹ - ۹۰
۸۵۵۳۷	۱۱۹۷۲۲۹	۵۵۸۴۷۷	۶۱۶۷۵۲	۴۳۲۲۵	۳۲۴۷	۹۰ - ۹۱
۹۹۶۲۳	۱۱۳۸۹۸۶	۵۹۳۵۹۴	۶۴۵۳۹۲	۴۵۷۹۰	۳۲۷۱	۹۱ - ۹۲
۱۰۳۷۹۱	۱۲۵۴۲۳۳	۶۰۷۹۸۴	۶۴۹۲۴۹	۴۶۷۸۹	۳۲۵۱	۹۲ - ۹۳
۱۰۵۶۸۲	۱۳۵۷۰۴۰	۶۶۶۹۲۰	۶۹۰۱۲۰	۵۵۹۹۰	۳۴۲۲	۹۳ - ۹۴
۱۰۷۲۸۴	۱۳۰۶۵۸۷	۶۳۲۷۸۳	۶۷۳۸۰۴	۵۸۱۸۶	۳۴۲۲	۹۴ - ۹۵
۱۲۲۰۲۰	۱۳۳۳۶۷۹	۶۴۷۱۷۷	۶۸۶۵۰۲	۵۹۰۷۸	۳۱۵۹	۹۵ - ۹۶
۱۲۸۱۹۲	۱۲۵۶۵۰۲	۶۲۵۰۵۱	۶۳۱۴۵۱	۴۷۹۱۹	۳۱۶۴	۹۶ - ۹۷
۱۳۴۳۹۳	۱۲۱۴۹۷۵	۵۸۹۴۸۵	۶۲۵۴۹۰	۴۹۹۷۲	۳۱۵۱	۹۷ - ۹۸
۱۳۶۲۳۵	۱۱۶۰۳۱۵	۵۷۶۰۰۸	۵۸۴۳۰۷	۳۴۷۷۸	۳۲۱۰	۹۸ - ۹۹

با مقایسه سال‌های تحصیلی ۹۱-۹۰ و ۹۹-۹۸ با یکدیگر در جدول فوق تفاوت میان تعداد مدارس و

کلاس‌های درسی مشهود می‌گردد. به عبارت دیگر تفاوت تعداد مدارس و کلاس‌های درسی به

ترتیب بر (۳۷) و (۸۴۵۷) کلاس درس بالغ می‌گردد.

در خلال سال تحصیلی ۹۸-۹۹ کاهش چشمگیری در تعداد مدارس مشاهده می گردد. مهم ترین تغییر و تحولاتی که منجر به ایجاد چنین موقعیتی گردید به واسطه اوضاع اقتصادی نابسامانی بود که در نتیجه تحریم اقتصادی و کاهش بهای نفت خام طی دهه ۹۰ به کشور تحمیل شده بود. کلیه موارد مذکور به کاهش بودجه آموزش منجر گردید.

نحوه اختصاص بودجه و تأمین مالی

دولت لیبی بودجه سالیانه قابل توجهی به بخش آموزش پایه اختصاص می دهد. بعبارت دیگر این میزان بودجه از محل درآمد تولید ناخالص ملی تأمین می گردد. گفتنی است که شاخص مورد استفاده جهت تعیین میزان هزینه سرانه دانش آموزی در مقطع ابتدایی بر اساس فرمول زیر تعیین می گردد :

$$* 100 E^t_p * E^t_{gnp} = PC * \% PC$$

از فرمول فوق چنین استنباط می گردد که پرداخت های عمومی به آموزش پایه در طول یک سال تحصیلی بر میزان تولید ناخالص ملی تقسیم شده و نتیجه بدست آمده در عدد (۱۰۰) ضرب می گردد. به همین منوال افزایش نرخ پرداخت های دولتی به حوزه آموزش پایه از محل تولید ناخالص ملی و در صد سرانه هزینه دانش آموزی طی سال تحصیلی نمایانگر افزایش نرخ پرداخت های مالی به حوزه آموزش پایه می باشد. لازم به ذکر است که نرخ بالای بودجه آموزشی همواره نمایانگر نرخ بالای ثبت نام در این مقطع تحصیلی نمی باشد چراکه با مقایسه این میزان با استانداردهای بین المللی این امر مشخص می گردد.

نرخ بودجه آموزشی، تعداد دانش آموزان، نرخ تولید ناخالص ملی مقطع آموزش ابتدایی (طی سال ۱۹۹۳ میلادی)

سال	میزان بودجه به میلیون دینار لیبی	تعداد دانش آموزان مقطع تحصیلی ابتدایی	میزان تولید ناخالص ملی به میلیون دینار لیبی	کل جمعیت
۱۹۹۰	۵۳۰/۶	۱۱۹۷۲۲۹	۹۲۸۴/۵	۳۷۳۹۲۷۳
۱۹۹۱	۷۸۳	۱۱۳۸۹۸۶	۱۰۶۱۲/۵	۳۹۱۷۰۸۳
۱۹۹۲	۶۷۷/۲	۱۲۵۴۲۴۲	۱۰۷۸۹	۴۰۹۹۶۲۱
۱۹۹۳	۶۴۴/۶	۱۳۵۷۰۴۰	۱۱۳۵۳	۴۲۰۲۵۳۷

آموزش فنی و حرفه‌ای

ارائه برنامه های آموزش فنی و حرفه‌ای متعاقب حکم قانونی ۲۰۶ کمیته مردمی آموزش مصوب سال ۱۹۹۸ میلادی لازم الاجراء گردید. این دوره تحصیلی مدت زمان ۱ سال به طول انجامیده و تنها دانش آموزانی می توانند در آن حضور یابند که به رده سنی ۱۵ سال رسیده و به گذراندن با موفقیت مرحله دوم آموزش پایه نائل آمده باشند. این نوع آموزش با هدف مبارزه با عدم برخورداری از سواد فنی و حرفه‌ای طراحی گردیده و دانش آموزان مردود سال آخر آموزش پایه از حق مشارکت در آن برخوردار می باشند. لازم به یادآوری است که دانش آموزان مقطع مذکور به فراگیری علوم فنی مبادرت می نمایند. طبق آخرین آمار بدست آمده طی سال ۹۹-۱۹۹۸ میلادی تعداد مراکز تعلیمات فنی و حرفه‌ای کشور بر ۸۰ مرکز با تعداد ۲۲۴۹ کار آموز دوره های علوم فنی و حرفه‌ای بالغ می گردد. علاوه بر این تعداد ۱۶ مرکز آموزشی دیگر به آموزش علوم و فنون صید و صیادی به تعداد ۲۸۸ کار آموز مبادرت می ورزند. خاطر نشان می گردد که مراکز فنی و حرفه‌ای به ویژه مدارس مقطع پایه فنی و حرفه ای با برخی کمبودها و نابسامانیهای آموزشی مواجه می باشند که تا کنون نیز به طور کامل برطرف نگردیده است.

نرخ خالص پذیرفته شدگان مقطع آموزش ابتدایی (در خلال سال‌های ۹۹-۱۹۹۰ میلادی)

سال تحصیلی	نرخ کودکان واجد شرایط سنی ورود به مقطع آموزش ابتدایی	نرخ ثبت نامی کودکان مقطع ابتدایی	مجموع کودکان ثبت نامی	نرخ ناخالص ثبت نام (GER)	در صد خالص ثبت نام (NER)
۹۰ -	۱۴۴۹۰۰	۱۳۹۶۹۰	۱۴۲۹۰۰	٪ ۹۸/۶	٪ ۹۶/۴
۹۱ -	۱۵۰۹۴۲	۱۴۵۰۲۲	۱۴۸۷۲۰	٪ ۹۸/۵	٪ ۹۶/۱
۹۲ -	۱۵۶۷۴۳	۱۵۰۷۶۳	۱۵۴۷۵۰	٪ ۹۸/۷	٪ ۹۶/۲
۹۳ -	۱۶۲۹۰۸	۱۵۶۷۵۲	۱۶۱۵۲۰	٪ ۹۸/۸	٪ ۹۶/۲
۹۴ -	۱۶۸۷۶۰	۱۶۲۵۶۸	۱۶۷۶۳۰	٪ ۹۹/۳	٪ ۹۶/۳
۹۵ -	۱۷۵۴۸۹	۱۶۹۲۶۸	۱۷۴۲۵۵	٪ ۹۹/۳	٪ ۹۶/۵
۹۶ -	۱۸۲۴۲۹	۱۷۶۲۸۸	۱۸۱۲۰۰	٪ ۹۹/۴	٪ ۹۶/۱
۹۷ -	۱۷۲۸۰۹	۱۶۶۶۹۸	۱۷۱۸۱۰	٪ ۹۹/۴	٪ ۹۶/۵
۹۸ -	۱۷۷۷۷۴	۱۷۱۳۲۶	۱۷۶۵۳۸	٪ ۹۹/۳	٪ ۹۶/۴

آموزش عالی فنی و حرفه ای

آموزش فنی و حرفه‌ای پیشرفته از طریق موسسات آموزش عالی به علاقمندان ارایه شده و مدت زمان ۳ تا ۵ سال به طول می انجامد. این قبیل موسسات رشته‌های مختلف فنی و حرفه‌ای اعم از برق، مکانیک، حسابداری، علوم رایانه، فن آوری صنعتی، فن آوری دارویی و هوانوردی را تحت پوشش قرار می‌دهند. گفتنی است که در پایان دوره تحصیلات، دانشجویان موفق برای فعالیت و کار در پروژه‌های توسعه‌ای به مراکز مربوطه معرفی می‌شوند.

آموزش عالی

تاریخچه

در سال ۱۹۵۵ میلادی، دانشگاه لیبی در شهر بن قاضی و دانشکده‌های ذیربط آن در شهر تریپولی تأسیس گردید. در سال ۱۹۷۳ میلادی، هر دو دانشکده فوق به دانشگاه‌های بن قاضی و تریپولی تغییر نام داده و در سال ۱۹۷۶ میلادی با عنوان جدید دانشگاه غار یونس بن قاضی و دانشگاه الفاتح تریپولی دور جدید فعالیت آموزشی خود را آغاز نمودند. در سال ۱۹۸۱ میلادی، دانشگاه فنی و مهندسی نفت در شهر مرصع البریقا افتتاح گردید. طی سال‌های آغازین فعالیت دانشگاه مذکور از تعداد ۱۷۰۰ دانشجو ثبت نام به عمل آمد. علاوه بر دانشکده فنی و مهندسی نفت، مؤسسات فنی و حرفه‌ای دیگری نیز در شهرهای بیوک، هون، بانی ولید تأسیس گردید.

در اوایل دهه ۱۹۸۰ میلادی، دانشکده‌های مهندسی الکترونیک و دانشکده داروسازی در دانشگاه الفاتح تاسیس شده و همزمان طرح احداث دانشکده علوم کشاورزی با ظرفیت پذیرش ۱۵۰۰ دانشجو در شهر البیدا عنوان گردید. در این اثناء توسعه و گسترش امکانات و تأسیسات آموزش عالی در جهت برآورده نمودن نیازهای علمی و فنی پرسنل با تجربه مورد تأکید قرار گرفت. از این روی تأکید عمده‌ای بر آموزش فنی و حرفه‌ای و فراهم سازی امکانات و تأسیسات کاملاً تخصصی در مقاطع آموزش متوسطه و آموزش عالی اعمال گردید. در سال ۱۹۸۲ میلادی، با تصویب ماده قانون ویژه آموزش؛ طرح جایگزینی مؤسسات آموزش تخصصی ارائه کننده دروس آموزشی مشابه دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی فنی و حرفه‌ای به واسطه احداث مدارس متوسطه از جانب دولت لیبی مطرح گردید. هم‌چنین در سال ۱۹۸۵ میلادی، دولت طرح گسترش، هرچه بیشتر مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای و بهره‌گیری از دانش و تخصص دانش‌آموختگان این قبیل مراکز را تصویب نمود. در همین اثناء طرح بهره‌گیری از فارغ التحصیلان مراکز مذکور در جهت کمک به شکوفایی

کشور و غلبه بر کمبود نیروی انسانی ماهر و متخصص و فعالیت مستمر در حوزه اقتصادی کشور که در نتیجه اخراج کارگران خارجی در سال ۱۹۸۵ میلادی حاصل گردیده بود، مطرح گردید.

این درحالیست که طرح مذکور چنان که انتظار می‌رفت محقق نگردید زیرا در اواسط دهه ۱۹۸۰ میلادی بودجه حوزه آموزش کشور کاهش یافت. در سال ۱۹۶۹ میلادی تنها از ۳ هزار دانشجو در دانشگاه لیبی ثبت نام به عمل آمد. در سال ۱۹۷۵ این رقم به ۱۲ هزار نفر و در سال ۱۹۸۰ میلادی به ۲۵ هزار دانشجو بالغ گردید. در سال ۱۹۷۰ میلادی، بسیاری از دانشجویان جهت ادامه تحصیل به کشورهای خارجی مهاجرت نمودند. به عنوان مثال تنها در سال ۱۹۸۷ میلادی، تعداد ۳ هزار دانشجوی لیبیایی به ایالات متحده آمریکا اعزام گردید. اما در اواسط دهه ۱۹۸۰ میلادی، دولت لیبی بنا بر دلایل سیاسی و اقتصادی اعطای این قبیل بورسیه های تحصیلی را متوقف نموده و طرح جامع ادامه تحصیل در داخل کشور را ارائه نمود. اجرای طرح مذکور در سال ۱۹۸۵ میلادی، به فراخوانی دانشجویان لیبیایی مشغول به تحصیل در کشورهای غربی و ابطال بورسیه تحصیلی آنان منجر گردید. این درحالی بود که اغلب دانشجویان از این امر سر باز زده و به تحصیلات خود در خارج ادامه دادند. در آن اثناء، دانشجویان دانشگاه های کشور از طریق تشکیل کمیته های دانشجویی که حیظه وسیعی از موضوعات آموزشی و اداری را تحت پوشش قرار داده و به بستر مقابله با گروه های رادیکال بدل گردیده بود، به ایفای نقش مهمی در امور دانشگاه مبادرت می نمودند. علاوه بر این دانشجویان در زمره گروه های اقلیتی بودند که با ترس و واهمه از دولت معمر قذافی ابراز نارضایتی می کردند. از جمله دلایل اصلی تنش را میان دولت و دانشجویان، می توان به دخالت پیوسته و مداوم دولت معمر قذافی در دست گرفتن کنترل حوزه آموزش و سیاسی نمودن آن در کلیه سطوح آموزشی اشاره نمود و این درحالی است که اکثریت قریب به اتفاق دانشجویان از حوزه آموزش به مثابه گذرگاه، پیشرفت فردی و اجتماعی خود یاد نموده و خواهان عدم دخالت دولت در تغییر ساختاری آن می باشند. در سال ۱۹۷۶ میلادی، دانشجویان دانشگاه های

تریپولی و بن قاضی در اعتراض به سیاست‌های نظام آموزش اجباری، به برپایی اعتراضات خشونت آمیز مبادرت نمودند.

در ماه مارس ۱۹۸۶ میلادی، دانشجویان دانشکده‌های زبان انگلیسی و فرانسه دانشگاه الفاتح تلاش دولت قذافی در جهت تعطیلی دپارتمان‌های فوق، غربی نمودن متدهای آموزشی و جلوگیری از نفوذ فرهنگ غرب در کشور را ناکام گذاشتند. بدین تربیت کتابخانه‌های دانشکده‌های از تخریب مصون مانده و طرح آموزش اجباری دو زبان خارجی فوق الذکر به تدریج از دوره تحصیلات دانشگاهی حذف گردید. پس از وقوع این حادثه، بنا بر حکم سرهنگ معمر قذافی؛ زبان روسی در کلیه مقاطع و مدارس کشور جایگزین زبان انگلیسی گردید. گفتنی است که طرح مذکور تاکنون به اجرا در نیامده است و با اجرای این طرح قطعاً مشکلات سیاسی و عملی فراوانی در حوزه آموزش کشور به بار خواهد آمد. سرانجام طی سال ۱۹۹۲ میلادی قوانین ویژه نظام آموزش عالی کشور به تصویب رسید.

مقاطع آموزش عالی

مقطع آموزش کارشناسی

به دانشجویان پس از گذران موفقیت آمیز دوره آموزشی ۴ ساله در دانشگاه مدرک کارشناسی اعطا می‌گردد.

مقطع آموزش کارشناسی ارشد

مدرک کارشناسی ارشد پس از اتمام دوره تحصیلات کارشناسی به دانشجویان موفق اعطا شده و طول دوره تحصیلی آن ۲ سال می‌باشد. لازم به ذکر است که مقطع کارشناسی ارشد تنها در دانشگاه‌های مطرح کشور من جمله نظیر غار یونس و الفاتح ارائه می‌گردد.

مقطع آموزش دکتری

درجه علمی دکترا بعد از ۲ سال تحقیق در رشته‌هایی چون زبان عربی، علوم اسلامی و انسانی به علاقمندان اعطا می‌گردد. البته اعطای این درجه به شرط ارائه تز دانشگاهی در رشته‌های فوق‌الذکر امکان‌پذیر می‌باشد.

ساختار اداری نظام آموزش عالی

سال تحصیلی مؤسسات و مراکز عالی کشور از ماه اکتبر شروع و در ماه ژوئن به پایان می‌رسد. شایان ذکر است که زبان آموزش کشور به‌ویژه در سطح دانشگاهی زبان‌های انگلیسی و عربی می‌باشد. آموزش فنی و حرفه‌ای تخصصی از طریق مؤسسات عالی به علاقه‌مندان ارائه شده و طول دوره آن از ۳ تا ۵ سال به طول می‌انجامد. این قبیل مؤسسات رشته‌های فنی و حرفه‌ای متنوعی نظیر برق، مهندسی برق، مهندسی مکانیک، علوم حسابداری، علوم رایانه‌ای، فن آوری صنعتی، فن آوری دارویی و هوانوردی را پوشش می‌دهند. در پایان دوره تحصیلات، دانشجویان موفق برای فعالیت و کار در پروژه‌های تخصصی کشور به مراکز مربوطه معرفی می‌گردند. مهمترین قوانین ویژه مراکز آموزش عالی کشور طی سال ۱۹۹۲ به تصویب رسید.

نظام ارزشیابی تحصیلی

سیستم اصلی و جامع ارزشیابی تحصیلی که توسط مؤسسات آموزش عالی به کار گرفته می‌شود سیستم ۱۰۰-۰ یا ۱۰۰٪-۵٪ می‌باشد. در این سیستم، نمره ۱۰۰ یا ۱۰۰٪ بالاترین نمره، ۵۰ یا ۵۰٪ مرز بین قبولی و مردودی و نمره ۰ یا ۰٪ درصد مردودی مطلق محسوب می‌گردد.

ضوابط پذیرش نظام آموزش عالی

از جمله مهمترین ضوابط پذیرش نظام آموزش عالی کشور لیبی می‌توان به موارد ذیل اشاره

نمود:

۱. برخورداری از گواهینامه پایان تحصیلات مقطع آموزش متوسطه
 ۲. ارائه برگه نمرات مقطع آموزش ابتدایی و متوسطه
 ۳. تأییدیه مرکز آموزشی اعطا کننده گواهینامه
 ۴. کسب حداقل نمره (۶۵٪ تا ۷۵٪)
 ۵. تسلط به یک یا دو زبان خارجی علاوه بر زبان عربی
- گفتنی است که زبان آموزشی دانشجویان علوم انسانی عربی و زبان آموزشی سایر دوره‌های آموزشی عربی و انگلیسی می‌باشد.
- کلیه دانشجویان غیر بومی جهت ورود به دانشگاه‌های کشور لیبی ملزم به برخورداری از گواهینامه ملی پایان دوره تحصیلات متوسطه و یا ارائه مدرک معادل آن که طی همان سال و یا یک سال قبل صادر شده است، می‌باشند. متوسط نمره تحصیلی مورد نیاز جهت پذیرش دانش آموزان در رشته‌های مختلف تحصیلی به شرح می‌باشد:

رشته‌های پزشکی : ۹۰٪

رشته‌های علوم : ۸۰٪

رشته‌های مهندسی : ۸۵٪

رشته کشاورزی : ۸۰٪

رشته اقتصاد : ۸۰٪

رشته حقوق : ۸۵٪

رشته زبانهای خارجی : ۸۰٪

رشته آموزش : ۸۰٪

رشته علوم اجتماعی : ۷۵٪

شایان ذکر است که کمیته هماهنگ کننده دانشگاه‌های کشور وظیفه گزینش دانشجویان بر اساس نمرات تحصیلی و میانگین نهایی نمرات آنان را برعهده دارد. دانشجویان همچنین موظف به پرداخت شهریه تحصیلی براساس آیین نامه های آموزشی دانشگاه‌های محل تحصیل خود می باشند.

تأیید مطالعات و مدارک علمی

با انعقاد موافقت نامه تأیید مدارک علمی آموزش عالی مصوب سال ۱۹۷۸ میلادی درمیان کشورهای عربی، تأیید مطالعات، درجات و مدارک علمی مراکز آموزش عالی کشور از طریق انعقاد موافقت نامه‌های مهم چند جانبه از سال ۱۹۷۸ به اجرا در آمده است.

کمکهای مالی و هزینه سرانه دانشجویی

سرانه کمک هزینه تحصیلی دانشجویان کشور لیبی بر (۲۰۰ Piastre) در ماه بالغ می گردد. این در حالیست که کمک هزینه تحصیلی دانشجویان خارجی (۱۰۰ Piastre) در ماه می باشد. از جمله مهمترین نهادهای دست اندرکار ارائه کمک‌ها و سرانه‌های مالی دانشجویی می توان به دپارتمان روابط فرهنگی و دبیرخانه آموزش عالی لیبی اشاره نمود.

در خلال حکومت سرهنگ معمر قذافی بر کشور لیبی، سیاست ها و راه کارهای اجتماعی جامعی به مرصه ظهور در آمد. از جمله سیاست‌های مذکور می توان به اتخاذ سیاست آموزش آزاد در کلیه سطوح آموزشی من جمله آموزش پایه بای سنین ۱۵-۶ سال اشاره نمود.

در نتیجه اعمال سیاست‌های مذکور، نرخ سواد آموزی به طرز قابل ملاحظه‌ای از ۲۰٪ طی سال ۱۹۵۰ به ۷۶/۲٪ طی سال ۱۹۹۵ میلادی بالغ گردیده و در حدود ۲/۷٪ از افراد رده های سنی بالای ۲۵ سال از تحصیلات دانشگاهی برخوردار گردیدند. در سال ۱۹۵۰ مؤسسات متعددی به

ارائه برنامه های آموزش عالی به علاقمندان مبادرت می نمودند. گفتنی است که موسسات و مراکز آموزش عالی الفاتح در تریپولی و غار یونس در بن قاضی طی سال ۱۹۵۸ میلادی تأسیس گردید. حکومت سرهنگ قذافی با تکیه بر اعمال سیاست تحت پوشش قرار دادن تقاضای افراد ماهر و با تجربه، به ارائه امکانات عدیده‌ای در حوزه آموزش عالی مبادرت نموده و بر آموزش فنی و حرفه‌ای تأکید می‌گردد. از این روی طی سال ۱۹۸۱، دانشکده فنی و مهندسی نفت در شهر Marsa- al-Buragqa تأسیس گردید. در خلال دهه ۱۹۷۰، با تشویق مقامات دولتی، بسیاری از جوانان لیبیایی از بورسیه تحصیل در کشورهای خارجی برخوردار گردیدند. این در حالی بود که در اوایل دهه ۱۹۸۰ میلادی، دولت لیبی بنا بر دلایل سیاسی و اقتصادی مبادرت به لغو امتیاز اعطای این قبیل بورسیه‌های تحصیلی نمود. در سال ۱۹۹۱ میلادی، تعداد دانشجویان دانشگاه‌های کشور بر ۷۳ هزار نفر بالغ گردید. با وجود اعمال تلاش‌های فراوان در جهت اصلاح و بهبود وضعیت کمی و کیفی تحقیقات علمی، کشور لیبی در این زمینه به خودکفایی کامل دست نیافته است. از این روی به ویژه در زمینه علوم مهندسی وابسته به متخصصین خارجی می‌باشد.

آموزش غیر رسمی

آموزش از راه دور

از سال ۱۹۸۷ با تأسیس مراکز آموزش عالی آزاد، رشته‌های تحصیلی آموزش از راه دور به علاقمندان در رشته‌های دانشگاهی حقوق، اقتصاد، حسابداری، مدیریت، علوم سیاسی، تاریخ، جغرافیا، جامعه‌شناسی، زبان عربی، آموزش و روانشناسی ارائه می‌گردد. مرکز اصلی آموزش از راه دور کشور در پایتخت آن - تریپولی - مستقر بوده و شعبات دیگری نیز در شهرهای بن قاضی، صبها، اجدابیا، درنا، میسوراتا و الکفرا دایر می‌باشد.

تعداد واحدهای مورد نیاز جهت فارغ التحصیلی از دوره های آموزش از راه دور بر ۱۲۰ تا ۱۵۰ واحد بالغ می گردد. دانشجویان آموزش از راه دور به بهره گیری از برنامه های آموزشی خود از طریق کتب و مواد آموزشی سمعی و بصری - که به صورت بسته های آموزشی تدارک دیده شده اند - مبادرت می نمایند. از جمله دیگر صور آموزش از راه دور می توان به مواردی نظیر دوره های کوتاه مدت آموزشی ویژه تربیت کارشناسان پیراپزشکی و بازرسین بهداشتی اشاره نمود.

آموزش آزاد

آموزش آزاد از جمله عناصر کلیدی و راهبردی گسترش آموزش پایه ، مبارزه با بی سوادی و تداوم آموزش در میان اقشار مختلف جامعه محسوب می گردد. این نوع آموزش در اوایل قرن ۱۹ به شکل چشمگیری رو به گسترش نهاد، به نحویکه دست اندرکاران و مسئولین آموزشی در راستای دستیابی آزادانه افکار عمومی به دانش و سواد آموزی و سازماندهی منسجم آموزش آزاد در کلیه نقاط کشور مبادرت به تصویب و اجرای یک سری از قوانین ویژه آموزش آزاد نمودند. از جمله مهمترین قوانین ویژه آموزش آزاد می توان به موارد ذیل اشاره نمود:

۱. حکم قانونی ۹۶ مصوب سال ۱۹۸۹ میلادی در خصوص آموزش فنی و حرفه ای آزاد
۲. حکم قانونی ۱۲۲۵ مصوب سال ۱۹۹۰ میلادی در خصوص تشویق افراد جامعه به احداث مراکز

آموزشی آزاد

۳. حکم قانونی ۹ مصوب سال ۱۹۹۲ میلادی در خصوص سازماندهی آموزش آزاد همگانی
۴. حکم قانونی ۵۴۰ مصوب سال ۱۹۹۲ میلادی در خصوص انتشار فهست انواع آموزش های آزاد
۵. حکم قانونی ۱۹ مصوب سال ۱۹۹۳ میلادی در خصوص اعطای مجوز فعالیت در این حوزه
۶. حکم قانونی ۲۷ مصوب سال ۱۹۹۳ میلادی در خصوص تشکیل کنگره مردمی ویژه آموزش،

جوانان، تحقیقات علمی و آموزش فنی و حرفه ای

۷. حکم قانونی ۶۲۴ مصوب سال ۱۹۹۳ میلادی در خصوص انتشار لیست سازمانی آموزش آزاد و

فنی و حرفه‌ای

از جمله مهمترین ویژگی‌های آموزش آزاد می‌توان به موارد ذیل اشاره نمود:

الف) تحت پوشش قرار دادن همه جانبه رده‌های سنی مختلف

ب) آموزش آزاد به کلیه کسانی که انتظارات آموزشی آنان از طریق آموزش سنتی و دولتی

برآورد نمی‌گردد امکان می‌دهد تا از طریق آموزش آزاد به خواسته‌های خود دست یابند. در

کشور لیبی قوانین آموزش سنتی و آموزش آزاد متفاوت می‌باشد. لذا آزادی آموزش

در کشور لیبی سبب ایجاد مجامع آموزشی مختلفی شده که نحوه فعالیت و عملکرد آنها

در زمینه آموزش با آموزش رسمی به کلی متفاوت می‌باشد. مؤسسات فعال در زمینه

آموزش آزاد موظف به تبعیت از ساختار و محتوای دروس مورد تأیید کمیته مردمی

آموزش می‌باشند تا از این طریق استاندارد مورد نظر کمیته برآورده گردد.

ساختار سازمانی مراکز آموزش آزاد

آموزش آزاد در کشور لیبی از طریق مؤسسات، مجامع آموزشی و جلسات آموزش و تعلیم

خانگی به علاقمندان ارائه می‌گردد.

تعداد مجامع ، دانش آموزان، معلمان و کلاس های درسی آزاد مناطق مختلف کشور

منطقه	تعداد کلاس های درس		تعداد دانش آموزان		معلمین کمکی	تعداد مجامع آموزشی
	مقطع متوسطه	مقطع ابتدایی	مقطع متوسطه	مقطع ابتدایی		
تریپولی	۹۲	۳۶۵	۱۷۰۴	۷۱۷۶	۱۴۰۵	۱۱۷
بن قاضی	۵۳	۶۴۷	۱۰۵۱	۱۲۸۴۱	۲۶۹۵	۸۲۰
مسرتا	۵	۱۰۵	۵۱	۱۸۲۲	۸۳	۸۰۰
الزاویه	۵	۶۳	۱۵	۱۲۰۰	۲۰۲	۱۰۰
داراتا	۱۰	۳۲	۴۵	۶۰۵	۶۴	۵۰۰
بسا	--	۱۰	--	۲۰۰	۱۷	۳۰۰
لجدابیه	--	۱۸	--	۳۰۵	۶۲	۷۰۰
المرح	--	۱۲	--	۱۷۵	۲۰	۲۰۰
البیدا	--	۲	--	۳۰	۳	۲۰۰
توبروک	--	۱۰	--	۱۲۳	۲۸	۵۰۰
الخمس	--	۶	--	۷۵	۱۰	۱۰۰
سوف الجین	--	۴	--	۵۰	۵	۱۰۰
مجموع	۱۷۵	۱۲۷۸	۲۸۶۶	۲۴۶۰۲	۴۵۹۴	۲۴۳
مجموع کل	۱۴۵۳		۲۷۴۶۸			

دانشگاه آزاد

بنا بر گسترش آموزش آزاد ، مبارزه جدی با بیسوادی و تداوم آموزش در میان اقشار مختلف جامعه و در راستای تحقق بخشیدن به این حق مسلم بشری، نظام آموزش آزاد دانشگاهی در اواخر دهه ۸۰ میلادی با تأسیس و پایه ریزی دانشگاه آزاد توسط کمیته مردمی آموزش طی سال ۱۹۸۷ طراحی شده و آغاز به فعالیت نمود. این دانشگاه طی سال ۱۹۹۰-۱۹۸۹ میلادی رسماً به آغاز فعالیت آموزشی خود در کشور لیبی مبادرت نمود. دانشگاه آزاد لیبی با الهام از اصول و مبانی آموزشی کنگره جهانی آموزش همگانی - که در سال ۱۹۸۰ در کشور تایلند برگزار گردید - اقدام به ارائه برنامه های آموزش دانشگاهی آزاد در قالب ۱۷ شاخه علمی به شرح ذیل ارائه نمود.

تعداد دانشجویان دانشگاه آزاد در ژوئن سال ۱۹۹۹ میلادی

مجموع	واحدهای دانشگاهی منطقه‌ای		تریپولی		شاخه علمی	
	تمام وقت	پاره وقت	تمام وقت	پاره وقت		
۳۲۰۶	۶۸۹	۲۹	۱۲۷	۲۳۶۱	اقتصاد	۱
۲۹۵۸	۷۹۳	۱۵	۲۹	۲۱۲۱	حسابداری	۲
۲۱۱۷	۷۷۳	۷۹	۷۵	۱۱۹۰	جامعه شناسی	۳
۴۲۱۵	۱۲۶۶	۴۲	۶۵	۲۸۴۲	مدیریت	۴
۶۵۵۸	۲۰۳۶	۵۲	۱۴۰	۴۳۲۸	علوم سیاسی	۵
۲۴۳۷	۹۷۱	۵۱	۲۰	۱۳۹۵	تاریخ	۶
۱۰۲۱	۳۲۷	۲۸	۱۴	۶۵۲	جغرافیا	۷
۱۹۳۵	۶۵۲	۵۴	۵۱	۱۱۷۸	آموزش و روانشناسی	۸
۱۱۵۶	۲۹۳	۲	۱۲	۸۴۹	زبان عربی	۹
۳۲۰۵	۱۱۱۴	۳۰	۴۰	۲۰۲۱	علوم اسلامی	۱۰
۱۴۰۰۳	۵۱۳۵	۱۶۷	۲۲۲	۸۴۷۹	حقوق	۱۱
۴۲۸۰۹	۱۴۰۴۹	۵۴۹	۷۹۵	۲۷۴۱۶	مجموع	

به منظور فارغ‌التحصیلی از دانشگاه آزاد، دانشجویان موظف به پشت سرگذاردن ۱۵۰-۱۲۰ واحد تحصیلی می‌باشند. لازم به یادآوری است که برنامه‌ها و کتب درسی برنامه‌های آموزش آزاد مطابق با شاخه‌های مختلف تحصیلی متفاوت بوده و تدارک امکانات و ابزار آموزشی نیز بر عهده دانشجویان می‌باشد. امکان ادامه تحصیل در دانشگاه آزاد در قالب ۲ شاخه نظری و عملی امکان پذیر می‌باشد. دانشجویان تحت نظارت اساتید خود به فراگیری نظری و عملی رشته تحصیلی مورد دلخواه خود مبادرت می‌نمایند. شایان ذکر است که دانشجویان بزرگسال، معلول و دانشجویان متعلق به طبقه محروم جامعه و برخی از دانشجویانی که قادر به پرداخت شهریه تحصیلی نمی‌باشند، از پرداخت شهریه تحصیلی دانشگاه آزاد معاف می‌گردند. کمیته مردمی، عهده دار مسئولیت رسیدگی و تصمیم‌گیری به امور فوق می‌باشد.

طرح‌های آموزشی

از جمله مهم‌ترین طرح‌های آموزشی کشور لیبی می‌توان به موارد ذیل اشاره نمود:

۱- طرح آموزش زنان

طی سالهای اخیر، دولت لیبی به اعمال کوشش‌های فراوانی در جهت نیل به ریشه کنی بی‌سوادی و فقر فرهنگی مبادرت نموده است. در این راستا از اقدامات مهم دولت لیبی می‌توان به تأسیس مراکز ویژه آموزش زنان لیبیایی اشاره نمود. هدف از تأسیس مراکز مذکور مبارزه با بیسوادی در میان زنان کشور می‌باشد. به منظور ثبت نام زنان در این قبیل مراکز هیچ‌گونه محدودیتی اعمال نگردیده و کلیه زنان کشور از حق کسب تحصیل آزادانه در این قبیل مراکز برخوردار می‌باشند. از جمله دیگر اهداف تأسیس مراکز فوق می‌توان به ارائه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای لازم به زنان کشور اشاره نمود. در این مراکز آموزش‌های فنی متنوعی اعم از تعمیر لوازم خانگی، گلدوزی، پرورش گیاهان زینتی، خیاطی و... به زنان ارائه می‌گردد.

۲- طرح آموزش علوم قرآنی

آموزش علوم قرآنی بخشی از کل نظام آموزشی کشور محسوب گردیده و هدف از برپایی آن آموزش قرآن کریم به عنوان پایه دیگر رشته‌های علمی مربوط به مطالعات قرآنی می‌باشد. عمده برنامه‌های آموزشی دوره‌های آموزش علوم قرآنی به حفظ آیات و مفاهیم قرآن کریم منتهی می‌گردد. دوره تحصیلی آموزش قرآن مدت زمان ۶ سال به طول انجامیده و پس از این دوره دانش آموزان ملزم به گذراندن دو دوره باقیمانده تحصیلات پایه می‌گردند. لازم به یادآوری است که آموزش قرآن از جمله دیگر روش‌های مؤثر و مفید مبارزه با بی‌سوادی محسوب می‌گردد که با استعدادهای جوانان کشور همخوانی کامل دارد.

مدارس آکادمیک قرآنی

مدارس آکادمیک قرآنی به صورت سنتی اداره شده و معمولاً وابسته به مساجد می‌باشند. مراکز آموزش قرآنی بدون اعمال هیچگونه محدودیتی به پذیرش دانشجو مبادرت نموده و ساعات آموزش خود را به نحوی تنظیم می‌نمایند که افراد علاقمند بتوانند بدون هیچگونه مشکلی طی ساعات رسمی آموزشی در دوره‌های آموزشی ویژه علوم قرآنی حضور یابند.

آموزش معلمان

تاریخچه و اهداف

به علت افزایش تقاضای اقشار مختلف جامعه در جهت کسب علم و بر اساس قوانین آموزش پایه و نیاز کشور به پیشرفت فنی و علمی، دوره‌های تربیت معلم با استقبال چشم‌گیر متقاضیان این دوره روبرو بوده است. در این راستا و در جهت پاسخگویی به این نیاز روز افزون، مراکز و دانشکده‌های تربیت معلم طی سال ۱۹۹۵ میلادی با اهداف مشروح ذیل آغاز به فعالیت نمود:

۱. آموزش علوم اجتماعی و فنی به معلمان به صورت حرفه‌ای و تخصصی
۲. پاسخ به نیازمندیهای آموزگاران مقطع آموزش ابتدایی در کلیه زمینه‌های مربوطه
۳. اتخاذ شیوه جدید گزینش دانشجویان علاقه مند به دوره های آموزش معلم در مؤسسات و مراکز آموزش تربیت معلم
۴. ارائه آموزش‌های فرهنگی، حرفه‌ای و تخصصی مناسب به دانشجویان دوره معلمی
۵. تاکید بر اهمیت آموزش جامع معلمان از طریق سازماندهی جلسات آموزشی ضمن خدمت

برای معلمان

با توجه به اهداف مذکور دولت لیبی طی سال ۹۹-۱۹۹۸ میلادی تعداد مؤسسات و مراکز عالی تربیت معلم را به (۴۴) مرکز افزایش داد. گفتنی است که تاکنون تعداد (۲۵۵۱۸) دانشجوی علاقه مند به برنامه های آموزش معلمان به کسب و فراگیری فنون آموزگاری مبادرت نموده اند.

آموزش معلمان مقاطع مختلف تحصیلی

تربیت معلمان مقطع آموزش ابتدایی

معلمان پایه ابتدایی به مدت ۳-۴ سال در دانشگاههای تربیت معلم سراسر کشور در سطح متوسطه آموزشهای لازم را فرا می گیرند.

تربیت معلمان مقطع آموزش متوسطه

معلمان مقطع آموزش متوسطه به مدت ۴ سال در سطح آموزش عالی در دانشکده آموزش تحت تعلیم قرار می گیرند.

معلمان واجد شرایط

آموزگار واجد شرایط به آموزگاری اطلاق می گردد که در یک رشته تحصیلی خاص به صورت علمی آموزش دیده و از نقطه نظر آموزشی آماده ارائه حرفه تدریس می باشد. از جمله مهمترین ملاکهای صلاحیت تدریس و آموزش معلمان در خلال دوره آموزش تربیت معلم می توان به آشنایی کامل با روشهای تدریس، ابزار کمک آموزشی، برنامه ریزی تحصیلی و روانشناسی تدریس اشاره نمود. در جمهوری عربی لیبی مراکز مختلف تربیت معلم عهده دار مسوولیت آموزش آموزگاران مصلح گردیده اند. در مقابل معلمان مصلح به معلمینی اطلاق می گردد که در یک رشته تحصیلی خاص درجه کارشناسی دریافت نموده اما در خلال دوره تحصیلات عالی خود با فنون تدریس و تجربه عملی آموزشی آشنایی نداشته اند. از این روی این قبیل معلمان به صورت پاره وقت به تدریس آموزش پایه اختصاص می یابند.

نرخ معلمین مصلح و واجد شرایط مقطع آموزش ابتدایی (در خلال سال‌های ۹۹-۹۰ میلادی)

سال	معلمین واجد شرایط	معلمین مصلح	مجموع	نرخ معلمین مصلح مدارس ابتدایی بر مبنای درصد	نرخ معلمین مجاز مدارس ابتدایی بر مبنای درصد
۹۰ -	۸۱۲۱۷	۴۳۲۰	۸۵۵۳۷	%۹۴/۹	%۵/۱
۹۱ -	۹۵۴۰۸	۴۲۱۵	۹۹۶۲۳	%۹۵/۸	%۴/۲
۹۲ -	۹۹۶۷۴	۴۱۱۷	۱۰۳۷۹۱	%۹۶	%۴
۹۳ -	۱۰۱۱۳۲	۴۰۰۶	۱۰۵۱۳۸	%۹۶/۲	%۳/۸
۹۴ -	۱۰۳۱۸۹	۴۰۹۵	۱۰۷۲۸۴	%۹۶/۲	%۳/۸
۹۵ -	۱۲۲۰۰۲	۴۰۱۸	۱۲۶۰۲۰	%۹۶/۸	%۳/۲
۹۶ -	۱۲۴۵۷۵	۳۹۸۷	۱۲۸۵۶۲	%۹۶/۹	%۳/۱
۹۷ -	۱۳۰۴۴۵	۳۹۴۸	۱۳۴۳۹۳	%۹۷/۱	%۲/۹
۹۸ -	۱۴۲۵۴۶	۳۸۴۰	۱۴۶۳۸۶	%۹۷/۴	%۲/۶

نسبت معلمین به دانش آموزان

بر آورد نسبت معلمین به دانش آموزان از جمله مهمترین فاکتورهای ارزیابی کیفی و کمی نظام آموزشی محسوب می گردد چراکه کم یا زیاد بودن این نسبت بر کیفیت و راندمان نظام آموزشی تأثیر بسزایی دارد. جدول ذیل نشان می دهد که این نسبت در کشور عربی لیبی امیدوار کننده است.

نسبت معلمان به دانش آموزان

نسبت معلمان / دانش آموزان			تعداد آموزگاران			تعداد دانش آموزان ثبت نامی			سال
دولتی	خصوصی	مجموع	دولتی	خصوصی	مجموع	دولتی	خصوصی	مجموع	
۱۳۹۹۷	-	۱۳۹۹۷	۸۵۵۳۷	-	۸۵۵۳۷	۱۱۷۹۲۲۹	-	۱۱۷۹۲۲۹	۹۰-۹۱
۱۱۴۳۳	-	۱۱۴۶۶	۹۹۶۲۳	-	۹۹۶۲۳	۱۱۳۸۹۸۶	-	۱۱۳۸۹۸۶	۹۱-۹۲
۱۲۰۸۴	-	۱۲۰۸۴	۱۰۳۷۹۱	-	۱۰۳۷۹۱	۱۲۵۴۲۴۲	-	۱۲۵۴۲۴۲	۹۲-۹۳
۱۲۹۰۷	۴۳۱۸	۱۲۷۴۷	۱۰۵۱۳۸	۱۹۹۸	۱۰۷۱۳۶	۱۳۵۷۰۴۰	۸۶۲۸	۱۳۶۵۶۶۸	۹۳-۹۴
۱۲۱۷۹	۴۷۸۱	۱۲۰۵۱۵	۱۰۷۲۸۴	۲۴۲۹	۱۰۹۷۱۳	۱۳۰۶۵۸۷	۱۱۶۱۲	۱۳۱۸۱۹۹	۹۴-۹۵
۱۰۹۳۰	۵۰۴۹	۱۰۷۸۴	۱۲۲۰۲۰	۳۱۱۷	۱۲۵۱۳۷	۱۳۳۳۶۷۹	۱۵۷۳۸	۱۳۴۹۴۱۷	۹۵-۹۶
۹۷۷۴	۵۷۶۴	۹۶۶۴	۱۲۸۵۶۲	۳۶۱۱	۱۳۲۱۷۳	۱۲۵۶۵۰۲	۲۰۸۱۵	۱۲۷۳۱۷	۹۶-۹۷
۹۰۴۰	۵۵۹۸	۸۹۴۳	۱۳۴۳۹۳	۳۹۲۸	۱۳۸۳۲۱	۱۲۱۴۹۷۵	۲۱۹۸۸	۱۲۳۶۹۳۶	۹۷-۹۸
۹۹۲۶	۵۳۵۵	۷۸۴۸	۱۴۶۳۸۶	۴۵۹۴	۱۵۰۹۸۰	۱۱۶۰۳۱۵	۲۴۶۰۲	۱۱۸۴۹۱۷	۹۸-۹۹

اهداف آموزشی

از جمله مهمترین اهداف نظام آموزشی کشور لیبی با توجه به اصول و شالوده‌های تاریخی،

فرهنگی، مذهبی و ملی کشور میتوان به موارد ذیل اشاره نمود:

۱. تعمیم و اجرای ایده "نظریه جهان سوم" جهت ایجاد فرهنگی جدید در جمهوری عربی لیبی

بر اساس اصالت و ظرفیت افراد جامعه در راستای تحقق بخشیدن به فرهنگ مدرن جهانی

۲. کمک به پیراستگی معنوی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جامعه و توسعه ظرفیت های

فردی در راستای پیشرفت جامعه

۳. رشد و توسعه نسلی بیدار و هوشیار را تحسین نماید، که به انجام وظایف پایبند و قادر به

درک مسئولیت خود از طریق رشد خود اتکایی و ابراز وجود باشد.

۴. تقویت احساس اصالت عربی، ترویج همیاری و برقراری ارتباط در جهت نیل به وحدت

گرایی و احساس تعلق خاطر به این اصالت که از طرق ذیل قابل افزایش می باشد:

- الف (رشد احساسات ملی گرایانه و تعلق خاطر به سایر ملل عرب زبان
- ب (اقامه سنت‌های فرهنگی عربی و اسلامی به عنوان ابزار مهم رشد و توسعه فرهنگ انسانی
۵. برخورداری از اجازه انتخاب رشته تحصیلی دلخواه به طور آزادانه و بنا بر علائق و استعداد های فردی
۶. قرار گرفتن امکانات آموزشی به صورت یک حق مسلم در اختیار همگان و توانایی سهل الوصول بودن تغییر رشته های آموزشی توسط دانشجویان
۷. طراحی و تدوین رشته های تحصیلی تخصصی و کارشناسی پس از آموزش پایه جهت ورود به بازار اشتغال یا گرایش به تحصیلات تکمیلی
۸. تعلیم و تربیت مدیران فنی و حرفه ای با بهره گیری از روش های برنامه ریزی شده علمی و گسترش ابزار و امکانات آموزشی در سطح جامعه
۹. تقویت آموزش فنی و حرفه ای به عنوان بخش انفکاک ناپذیر نظام آموزشی کشور
۱۰. تقویت زبان عربی به عنوان زبان آموزشی برگزیده و حمایت و حفاظت از اصالت آن در کلیه ابعاد
۱۱. سرلوحه قراردادن آموزش قرآن و علوم قرآنی و فراهم آوردن شرایط لازم جهت پژوهش و تحقیق در علوم مذکور و تلاش افراد و نهادهای مختلف جهت گسترش مفاهیم و تعالیم قرآنی در کلیه سطوح جامعه
۱۲. مبارزه با بیسوادی و توسعه فرهنگ در مقیاس وسیع آن در میان کلیه سطوح جامعه

قوانین و مصوبات آموزشی

اعضای کمیته مردمی آموزش و پرورش که به تهیه و تدوین مقررات و دستورالعمل های مختلف و متنوع آموزشی مبادرت می نمایند، بر این باورند که آموزش تنها راه توسعه و پیشرفت و

تنها وسیله خلاصی از بیماری، جهل و فقر می‌باشد. در این راستا دولت لیبی هر ساله بودجه قابل ملاحظه‌ای به حوزه آموزش و پرورش اختصاص می‌دهد. به عنوان مثال بودجه سال ۱۹۹۳ میلادی بخش مذکور بر ۶۴۰ میلیون دینار لیبیایی معادل ۲ میلیون دلار بالغ گردید.

هدف از اتخاذ قوانین و مقررات مربوطه به حوزه آموزش و پرورش تفویض قدرت اجرائی مطلق به دست اندرکاران آموزش و پرورش می‌باشد تا از این طریق آنها بتوانند نظام آموزش و پرورش کشور را به نحو ایده‌آلی اداره نمایند. مطابق بیانیه سازمان ملل متحد طی سال ۱۹۴۸ میلادی، آموزش حق مسلم کلیه افراد قلمداد شده و در این راستا دست اندرکاران و مقامات آموزشی کشور با مدنظر قراردادن این بیانیه اقدام به تهیه و تدوین قوانین اجرایی مناسب در حوزه آموزش و پرورش نمودند.

از جمله مهمترین قوانین آموزشی و پرورشی کشور لیبی می‌توان به موارد ذیل اشاره نمود:

۱. ماده قانون آموزش پایه ویژه رده های سنی ۶-۱۵ سال
۲. ماده قانون ۳۴ آموزش ویژه تشکیل شورای فرماندهی انقلاب مصوب سال ۱۹۷۶ میلادی
۳. بیانیه سال ۱۹۷۷ میلادی ویژه تشکیل جمهوری عربی لیبی
۴. ماده قانون ۱۲ مصوب سال ۱۹۷۷ میلادی ویژه آموزش فنی و حرفه‌ای
۵. ماده قانون ۱۱ کمیته مردمی آموزشی مصوب ۱۹۸۰ میلادی در خصوص اجرای طرحهای مبارزه با بی سوادی و برگزاری دوره های آموزش بزرگسالان
۶. ماده قانون ۴۵۹ کمیته مردمی آموزش مصوب سال ۱۹۸۴ میلادی در خصوص اشاعه و گسترش برنامه های آموزش پایه در کلیه سطوح آموزشی
۷. ماده قانون کنگره مردمی در خصوص طراحی، سازماندهی و اجرای سیاستهای آموزشی
۸. ماده قانون ۶۷۰ کمیته مردمی آموزش مصوب سال ۱۹۸۷ میلادی در خصوص تأسیس

دانشگاه آزاد

۹. ماده قانون ۵ مصوب سال ۱۹۸۷ میلادی در خصوص آموزش دانش آموزان استثنایی
۱۰. ماده قانون ۴ مصوب سال ۱۹۸۸ میلادی در خصوص تأیید و تصویب معاهده فرزندان عرب
۱۱. ماده قانون ۵۴۰ کمیته مردمی آموزش مصوب سال ۱۹۹۲ در خصوص آموزش های آزاد
۱۲. ماده قانون ۳۱۷ مصوب سال ۱۹۹۳ میلادی در خصوص تأسیس اداره اطلاع رسانی، واحد ادبیات و هنرهای زیبای کودکان
۱۳. ماده قانون ۶۲۴ مصوب سال ۱۹۹۳ میلادی در خصوص مراکز آموزش فنی و حرفه ای
۱۴. ماده قانون شماره (۱) مصوب سال ۱۹۹۴ میلادی در خصوص آموزش عالی.
۱۵. ماده قانون شماره (۵) مصوب سال ۱۹۹۷ میلادی در خصوص حمایت از کودکان لیبیایی
۱۶. ماده قانون ۲۰ کنگره مردمی مصوب سال ۱۹۹۸ میلادی در خصوص تأمین اجتماعی دانش آموزان
۱۷. ماده قانون ۱۳۴ مصوب سال ۱۹۹۸ میلادی در خصوص مراکز مراقبتی کودکان و زنان شاغل
۱۸. ماده قانون ۱۰۰ کمیته مردمی آموزش مصوب سال ۱۹۹۸ میلادی در خصوص تشکیل کمیته عالی کودکان
۱۹. ماده قانون ۲۵۰ کمیته مردمی آموزش مصوب سال ۱۹۹۸ میلادی در خصوص ساماندهی آموزش پیش دبستانی
۲۰. ماده قانون ۱۳ کمیته مردمی آموزش مصوب سال ۱۹۹۹ میلادی در خصوص سازماندهی مجدد مرکز ملی تحقیقات آموزش و پرورش
۲۱. ماده قانون ۱۷ کمیته مردمی آموزش مصوب سال ۱۹۹۹ میلادی در خصوص تشکیل کمیته مشاوره ای آموزش و پرورش

۲۲. ماده قانون ۲۶۶ کمیته مردمی آموزش مصوب سال ۱۴۲۹ هجری قمری، در خصوص اجرای ساختار جدید برنامه‌های آموزشی

۲۳. ماده قانون ۲۷۱ کمیته مردمی آموزش مصوب سال ۱۴۲۹ هجری قمری در خصوص تشویق دانش‌آموزان دختر به مشارکت در دوره‌های آموزش فنی و حرفه‌ای

۲۴. ماده قانون ۲۷۳ کمیته مردمی آموزش در خصوص تهیه آمار از دانش‌آموزان، مدارس و مراکز آموزشی

۲۵. ماده قانون ۲۷۴ کمیته مردمی آموزش در خصوص برطرف نمودن مشکلات عدیده کادر خدماتی حوزه آموزش

۲۶. ماده قانون ۲۷۵ کمیته مردمی آموزش در خصوص تأمین هزینه ایاب و ذهاب دانش‌آموزان

۲۷. ماده قانون ۲۷۹ کمیته مردمی آموزش در خصوص تأمین منابع مالی مورد نیاز جهت اعمال اصلاحات و توسعه آموزش فنی و حرفه‌ای

۲۸. ماده قانون ۲۸۱ کمیته مردمی آموزش جهت سازماندهی مجدد ساختار دانشگاه‌های کشور

۲۹. ماده قانون ۲۰ مصوب سال ۱۹۹۸ میلادی در خصوص بهداشت و تأمین اجتماعی در حوزه آموزش و پرورش.

با ملاحظه و بررسی قوانین و مصوبات فوق‌الذکر نکات ذیل استنتاج می‌گردد:

۱. کلیه قوانین فوق‌الذکر از زمان آغاز انقلاب در سال ۱۹۶۹ میلادی صادر شده‌اند.

۲. کلیه قوانین فوق‌الذکر با نظام‌نامه بین‌المللی سازمان ملل متحد در خصوص رعایت حقوق بشرو حقوق کودکان جهت گذراندن دوره‌های آموزش پایه مطابقت دارد.

۳. کلیه قوانین فوق با اصول و مبانی سازمان علمی فرهنگی و تربیتی ملل متحد (سازمان یونسکو) و سازمان‌های آموزش محلی و منطقه‌ای در خصوص محو و ریشه کنی بیسوادی و

برقراری تساوی حقوق آموزشی میان دانش‌آموزان دختر و پسر مطابقت دارد.

۴. اغلب قوانین فوق ابداعی و به نوعی شکل اصلاح یافته قوانین قدیمی می‌باشند که در راستای توسعه فنی، آموزشی، اقتصادی و اجتماعی کشور اتخاذ گردیده‌اند.
۵. کلیه قوانین فوق پس از توصیه‌نامه‌های کنگره جهانی در راستای « آموزش همگانی » - که طی سال ۱۹۹۰ میلادی در کشور تایلند برگزار گردید - لازم‌الاجراء گردید.

همکاری‌های آموزشی

مشارکت در مقطع آموزش ابتدایی، که تا سن ۱۵ سالگی به طول می‌انجامد، برای کلیه شهروندان لیبیایی اجباری است. طراحی و اجراء برنامه‌های آموزش ابتدایی بر عهده دولت بوده و بخشی از بودجه عمومی کشور به این امر اختصاص یافته است. طی سال‌های اخیر، افزایش قابل توجه تعداد دانش‌آموزان و عمده علاقه آنان به ادامه تحصیلات عالی به سبب گردیده است تا دولت بخش عمده‌ای از بودجه عمومی خود را به بخش آموزش اختصاص داده و در جهت نیل به این امر خطیر ملزم گردیده تا بخشی از این هزینه را از محل کمک‌های والدین دانش‌آموزان و سرمایه‌گذاری بخش خصوصی تأمین نماید. گفتنی است که اقدام اخیر دولت منجر به پایه‌ریزی « آموزش آزاد » و « دانشگاه آزاد » گردید. از سوی دیگر، کشور لیبی به راه اندازی نوعی پروژه جدید آموزشی موسوم به « آموزش در خانه » مبادرت نموده و با استفاده از وسایل ارتباط جمعی نظیر رادیو، ماهواره و . . به ارائه سالهای نخستین آموزش مقطع ابتدایی به صورت خانگی به دانش‌آموزان علاقمند مبادرت نموده است. علاوه بر این ۲ شبکه رادیو و تلویزیونی و ۱ کانال ماهواره‌ای با هدف محو کامل بیسوادی و مبارزه جدی با آن مبادرت به پخش برنامه‌های ویژه سوادآموزی می‌نمایند.

برنامه‌های آموزشی رسانه‌های جمعی مذکور اغلب زنان خانه‌دار و کودکان رده‌های سنی پایین را تحت پوشش قرار می‌دهد. از سوی دیگر سایت شبکه‌های رسانه‌ای به پخش برنامه‌های آموزشی مقطع آموزش متوسطه بر روی آنتن مبادرت می‌نمایند. گفتنی است که این قبیل

فعالیت‌های آموزشی با همکاری نهادها و سازمان‌های مختلف من جمله کمیته مردمی آموزش، دایره آموزش عالی، اداره بهداشت عمومی، سازمان تأمین اجتماعی، دپارتمان کشاورزی، دایره خدمات دولتی و برخی دیگر از سازمان‌های محلی و بین المللی میسر گردیده است. همچنانکه بر این در جهت نشان دادن کارایی و تأثیر این نوع آموزش در مبارزه جدی علیه بیسوادی نشست‌ها و کنفرانس‌های مختلفی در رسانه‌های جمعی ترتیب یافته و درخصوص آن بحث و تبادل نظراتی عنوان می‌گردد. دولت لیبی نیز در جهت حمایت حقوقی از آموزشهای مذکور و انواع مشابه آن به تصویب قوانین و دستورالعمل‌های ویژه‌ای به شرح ذیل مبادرت نموده است:

۱. حکم قانونی ۴۵۹ شورای مردمی آموزشی مصوب سال ۱۹۸۵ میلادی درخصوص بسط و

گسترش آموزش‌های پایه خانگی

۲. حکم قانونی ۶۲۴ شورای مردمی آموزش مصوب سال ۱۹۹۳ میلادی درخصوص گسترش

آموزش‌های آزاد و فنی و حرفه‌ای

۳. حکم قانونی ۸۴۹ شورای مردمی آموزش مصوب سال ۱۹۹۳ میلادی درخصوص ادغام کمیته

دائمی آموزش خانگی با کمیته ملی آموزش عمومی و فنی و حرفه‌ای (NCEVT)

همانگونه که قبلاً نیز بدان اشاره گردید، آموزش پایه خانگی سبک جدید آموزشی می‌باشد که طی آن، کودک با کمک ابزارهای متنوع ارتباط جمعی نظیر رادیو، تلویزیون و... و همیاری والدین به فراگیری آموزش پایه تشویق می‌گردد. طرح آموزشی مذکور به طور همزمان طی سال ۲۰۰۰ میلادی در کشورهای عربی به مرحله اجرا درآمد. از آنجاییکه کشور لیبی به لحاظ جغرافیایی از جمعیت پراکنده‌ای برخوردار می‌باشد، لذا طرح فوق در گسترش آموزش همگانی مبارزه با بیسوادی و آموزش بزرگسالان تأثیر بسزایی داشته است. عملکرد آموزش در مدارس تنها به تدریس اطلاعات عمومی و دروس مربوطه خلاصه نگردیده و آموزش خانگی نیز هیچ بعدی از ابعاد آموزشی را نادیده نمی‌انگارد بعبارت دیگر آندسته از کودکان لیبیایی که به تحصیل مقطع ابتدایی

در خانه مبادرت می‌نمایند به طور منظم تحت نظارت ناظر خانگی قرار داشته و در فصل امتحانات و سایر فعالیت‌های فوق‌العاده آموزشی مدارس در مدارس حاضر می‌گردند لذا تحصیل دانش‌آموزان در منزل مانع از حضور آنها در اجتماع نگردیده و آنها در مواقع مختلف و به مناسبت‌های ویژه از منزل خارج شده و همگام با سایر دانش‌آموزان به مشارکت در فعالیت‌های اجتماعی مبادرت می‌نمایند.

از جمله مهمترین ویژگیهای آموزش خانگی می‌توان به موارد ذیل اشاره نمود:

۱. انتخاب اساتید و معلمین ویژه برنامه‌ریزی تحصیلی مطلوب و دلخواه دانش‌آموزان در منزل
۲. حضور یکی از اعضای خانواده به عنوان فرد کمکی جهت دریافت دروسی که از طریق رادیو و تلویزیون ارائه می‌گردد.
۳. نظارت کافی و هماهنگی کامل میان مقامات آموزشی و دپارتمان اطلاعات و فرهنگ در راستای اجرای مؤثر برنامه‌های آموزشی
۴. مشارکت کودکان از سنین پایین تر در مقطع آموزش ابتدایی
۵. فراهم آوری فرصت مناسب برای دانش‌آموزان به منظور ارتقاء تحصیلی به صورت جهشی
۶. کاهش هزینه‌های آموزشی
۷. تحت پوشش قراردادن کودکان مواجه با مشکلات مالی و خانواده‌های کم درآمد

لازم به یاد آوری است آندسته از کودکانی که از حداقل سن ۵ سال برخوردار باشند از حق حضور در این نوع آموزش بهره مند می‌گردند. گفتنی است که عبور از یک مرحله تحصیلی به مرحله بعد مستلزم حضور دانش‌آموزان در آزمونهای منظم مدارس و پذیرش آنان در این آزمون‌ها می‌باشد. حضور دانش‌آموزان در آزمون‌های مدارس مستلزم تأیید معلمین سرخانه می‌باشد. خاطر نشان می‌گردد که طرح مذکور از لحاظ کارایی علمی تاکنون مورد ارزیابی دقیق قرار نگرفته است اما از زمان آغاز طرح با استقبال فراوانی مواجه بوده است، به نحویکه طبق آخرین آمار بدست آمده طی سال ۱۹۹۹ میلادی، تعداد افراد ثبت نامی در طرح آموزش خانگی بر ۲۸۴۳۵ نفر بالغ می‌گردد.

تعداد دانش آموزان دختر و پسر ثبت نامی در طرح آموزش خانگی از مرحله اول تا مرحله سیزدهم

نام مرحله	سال اول	سال دوم	سال سوم	سال چهارم	سال پنجم	سال ششم	مجموع پسران	مجموع دختران	مجموع کل
اول	۲۷۷۴	۳۶	۲۰	۸	---	---	۱۴۲۱	۱۴۳۷	۲۸۳۸
دوم	۲۳۷	۱۸	---	---	---	---	۱۴۹۶	۱۱۴۲۸	۲۹۲۴
سوم	۱۹۳۸	۶۱۹	۲۲۱	۵۷	---	---	۱۳۶۹	۱۴۶۶	۲۸۳۵
چهارم	۱۶۲۷	۷۲۹	۲۲۰	۷۶	۵	---	۱۳۳۸	۱۳۱۶	۲۶۵۴
پنجم	۲۷۹۷	۳۱۳	۱۱۳	۳۶	۱۷	---	۱۵۸۷	۱۶۸۹	۳۲۷۶
ششم	۱۰۱۷	۴۵۴	۱۶۷	۱۰۰	۴۶	۱۳	۹۱۵	۸۸۲	۱۷۹۷
هفتم	۲۳۶۰	۲۲۷	۸۵	۳۳	۱۶	۴	۱۳۴۲	۱۳۸۳	۲۷۲۵
هشتم	۱۰۰۱	۲۳۸	۹۱	۶۸	۳۷	۱۶	۶۶۷	۷۸۴	۱۴۵۱
نهم	۲۶۰۴	۱۵۱	۷۶	۴۶	۲۲	۱۲	۱۴۴۳	۱۴۶۸	۲۹۱۱
دهم	۶۴۶	۱۶۸	۶۳	۳۷	۳۶	۱۰	۴۴۸	۵۰۲	۹۹۰
یازدهم	۲۵۰۳	۱۲۹	۱۰۳	۵۷	۱۷	۱۳	۱۳۷۳	۱۴۴۹	۲۸۲۲
دوازدهم	۸۶۱	۱۸۱	۷۱	۵	۳۶	۸	۶۰۷	۶۰۵	۱۲۱۲
سیزدهم	---	---	---	---	---	---	---	---	۲۶۳۱
مجموع جلسات	۲۲۴۶۵	۳۸۴۱	۱۲۴۸	۵۳۷	۲۳۲	۷۶	۱۴۲۶	۱۴۴۰۹	۲۸۴۳۵

همکاری‌های بین‌المللی

با وجود تلاش‌های فراوان کشور برای گسترش آموزش پایه همگانی، مبارزه با بیسوادی، کنترل رشد جمعیت، و ایجاد مؤسسات آموزشی و بهداشتی فراوان و کاهش نرخ مرگ و میر نوزادان و افزایش امید به زندگی و درآمد سالیانه افراد جامعه، کشور لیبی هرگز وانمود ننموده است که در مقایسه با کشورهای در حال توسعه از پیشرفت چشمگیری برخوردار بوده است زیرا این کشور هنوز با مشکلات و مسایل عدیده ناشی پس از پایان جنگ سرد نظیر کاهش بهای نفت خام، نظم نوین جهانی، پیدایش ائتلاف‌های اقتصادی و سیاسی و جنگ‌های منطقه‌ای و بحرانهای داخلی فراوان دست به گریبان می‌باشد. البته این امر بر همگان واضح است که عامل یک چنین بحرانهایی تسلط

اقتصادی کشورهای غربی بر جهان می باشد. یکی از مشکلاتی که کشور لیبی با آن دست به گریبان می باشد مبارزه علیه بیسوادی می باشد است زیرا در حال حاضر ۶۰۹۴۱۹ هزار نفر از ساکنان این کشور قادر به خواندن و نوشتن نمی باشند. علاوه بر موارد فوق رشد سریع و غیر قابل پیش بینی رایانه ها و علوم رایانه ای نیز مزید بر علت شده است و در خلال دهه های گذشته، این کشور با تحریم های اقتصادی قدرت های برتر جهان روبرو بوده است. این تحریمها در کل بر زندگی عامه مردم کشور و علی الخصوص بر توسعه و اجرای پروژه های آموزش همگانی تأثیر منفی نداشته است. علاوه بر موارد فوق پراکندگی جمعیت در مناطق مختلف و دور افتاده صحرا آن هم بصورت اجتماعات و گروه های کوچک تلاش های مسئولان آموزشی کشور را برای گسترش آموزش پایه همگانی به طور جدی به خطر انداخته است، زیرا انجام این امر مستلزم صرف هزینه های کلان می باشد. همچنین خاطر نشان می شود که افزایش در تعداد دانش آموزان نیز مزید بر علت شده است. البته لیبی تنها کشوری نیست که از این مشکلات رنج می برد. زیرا حتی کشورهای صنعتی نیز در موارد مشابه با مشکل روبرو می باشند و تاکنون راه حل مناسبی برای حل آن نیافته اند. گزارش منتشر شده سازمان ملل متحد در خصوص توسعه انسانی در سال ۱۹۹۸ میلادی نشان داد که معضل بیسوادی در کشورهای صنعتی نیز وجود دارد در حالیکه در گذشته تصور می شد که معضل فوق فقط مختص کشورهای در حال توسعه است و کشورهای توسعه یافته با یک چنین مشکلی روبرو نخواهند بود. این گزارش آشکار ساخت که بیش از (۱۰۰) میلیون کودک - اعم از دختر و پسر - از رفتن به مدرسه محروم می باشند. همچنین بیش از ۹۶۰ میلیون بزرگسال در سراسر جهان بیسواد می باشند که در این ۲/۳ درصد از کل بی سوادان جهان را زنان تشکیل می دهد. به هر حال همه کشورهای اعم از توسعه یافته و در حال توسعه با معضل بی سوادی دست به گریبان می باشند.

مکانیسم عملکردی کمیته فنی مسئول ارزشیابی و ارزیابی تلاش‌های دولت لیبی در خصوص آموزش همگانی

هدف از تهیه این گزارش ارزیابی تلاش‌های دولت لیبی برای عمومی کردن آموزش پایه، محو بیسوادی، آموزش بزرگسالان و تأمین نیازهای آموزش اولیه افراد جامعه در خلال یک دهه گذشته می باشد. گزارش فوق همزمان با گزارش جهانی آموزش برای همه در سال ۲۰۰۰ میلادی منتشر گردید. کمیته فنی فوق متشکل از اعضاء و نمایندگان مؤسسات آموزشی، مراکز تحقیقاتی، مدیران آموزشی دانشگاهها، بخش‌های رایانه‌ای و دیگر نهادها و سازمانهایی دست اندرکار بخش آموزش می باشد.

از میان اعضاء کمیته به موارد زیر می توان اشاره نمود :

۱ . دانشگاه فاتح

۲ . سازمان ملی مستند سازی و علوم رایانه‌ای

۳ . مرکز ملی برنامه ریزی آموزش و تعلیم و تربیت

۴ . کمیته ملی فرهنگ، آموزش و علوم

۵ . مدیر کل نظارت و ارزشیابی تحصیلی

۶ . بخش علوم رایانه‌ای دانشکده علوم دانشگاه فاتح

۷ . مدیر کل آموزش متوسطه

۸ . مدیر کل آموزش پایه

۹ . مدیر کل آموزش و طرحهای پرورشی

بدنبال اصول مصرحه شورای جهانی آموزش برای همه . کمیته فنی سعی نمود دایره ارتباطی فوق را گسترش داده تا از این طریق تعداد زیادی از مؤسسات دیگری را جذب نماید. که می توانند به آموزش شهروندان لیبیایی کمک نموده و به نیازهای اصلی آموزشی آنان پاسخ مثبت دهند. در

این راستا کمیته با مؤسسات، انجمن ها، ادارات، نهادها و سازمانهای خصوصی و دولتی مختلف مکاتبه نموده، از آنان درخواست نمود تا در ارزشیابی همه جانبه و جامع کمک نمایند.

ارزیابی آموزشی

گزارش ملی کشور لیبی در خصوص نظام ارزشیابی آموزش همگانی در سال ۲۰۰۰ میلادی در قالب ۳ بخش ذیل ارائه گردیده است:

بخش اول گزارش به بررسی کلی اوضاع تاریخی، جغرافیایی و جمعیتی کشور که در برگیرنده استقرار نظام آموزشی ویژه می باشد، می پردازد.

بخش دوم به توصیف اجمالی تحولات نظام آموزشی، مکانیسم تصمیم گیری در حوزه آموزش و نهادهای قانونی نظارتی استراتژیهای آموزشی و ارزیابی و بررسی نتایج حاصله اختصاص دارد.

بخش مذکور همچنین بر روشهای تعلیم و تربیت، فرصت‌ها و گزینه‌های فرا روی فارغ‌التحصیلان و دانش‌آموختگان و چشم‌اندازی به سطوح مختلف آموزشی، تعداد دانش‌آموزان و مؤسسات آموزشی، افراد و نهادهای دست‌اندرکار اجرای برنامه‌های آموزشی، برطرف نمودن بیسوادی و کم‌سوادی، آموزش بزرگسالان و رشد ذهنی کودکان و نوجوانان مشتمل می‌گردد.

در بخش دوم گزارش شاخص‌های آموزش همگانی مورد بررسی قرار گرفته و در دستورالعمل‌های فنی مربوطه لحاظ می‌گردد. همچنین بر مطالعه و بررسی تعیین شاخص‌های مثبت و منفی از نتایج حاصله از تجزیه و تحلیل‌های آماری تأکید شده است.

بخش سوم گزارش نمایانگر یک سری از اظهارات موجود در خصوص گسترش و تعمیم یکسان آموزش به کلیه سطوح و زمینه‌های آموزشی جهت اشاعه علم و دانش و تصدیق شعار "علم و دانش برای همگان" است. در این بخش به موازنه میان کمیت و کیفیت گسترش و توسعه آموزش تأکید فراوان شده است. علاوه بر این، بخش مذکور حاوی پیشنهادات و راه‌کارهایی است که بر اساس نتایج

تجزیه و تحلیل آماری شاخص‌های آموزش همگانی ارائه گردیده است. گزارش جامع فوق با چند ضمیمه به پایان می‌رسد که در آنها اطلاعات گردآوری شده در زمینه آموزش و تصمیم‌گیری‌های به عمل آمده و آمار و ارقام مربوط به بخش آموزش ارائه گردیده است. موضوعاتی نظیر رشد ذهنی و پیشرفت تحصیلی کودکان، همگانی نمودن آموزش پایه، مبارزه با بیسوادی و گسترش دوره‌های آموزش بزرگسالان از جمله نکات قابل توجه در این گزارش می‌باشد. انتخاب موضوعات فوق سبب گردیده تا گزارش شکل تخصصی‌تری به خود گرفته و از پرداختن به مسائل حاشیه‌ای حوزه آموزش خودداری گردد.

از جمله اصطلاحات به کاررفته در گزارش مذکور می‌توان به موارد ذیل اشاره نمود:

شورای مردمی آموزش پایه (نهاد قانونی تصمیم‌گیرنده در خصوص مسائل آموزش پایه)

نهادهای اجرایی آموزشی (شهرداریها و دپارتمانهای آموزشی)

مجلس ملی (عالیترین نهاد قانونگذاری کشور)

کمیته آموزش همگانی، آموزش عمومی و فنی و حرفه‌ای (وزارت آموزش)

دیپلم عالی (مقطع کارشناسی ارشد)

دیپلم ویژه (مقطع دکتری)

آموزش عمومی آزاد: آموزش عمومی آزاد به آموزشی اطلاق می‌گردد که متقاضیان آن شهریه

تحصیلی پرداخت نموده و مقامات رسمی آموزشی بر مفاد آن نظارت می‌نمایند.

آموزش دولتی: آموزش دولتی آموزشی می‌باشد که هزینه‌های مالی آن از جانب دولت

تأمین گردد.

آموزش پایه: آموزش پایه به ۶ سال اولیه آموزش ابتدایی اطلاق می‌گردد.